

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH ADOLESCENTŮ

Eva Vorlická

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Násilí v partnerských vztazích adolescentů“ zpracovala samostatně. Veškeré zdroje a podklady použité při tvorbě této práce jsou řádně uvedeny v seznamu literatury.

V Olomouci dne 17.4. 2024

.....

Eva Vorlická

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Mgr. Vladu Balabanovi Ph.D. za odborné konzultace a rady, které mi poskytoval při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu PhDr. Janu Navrátilovi, který mi pomohl s rozšířením mého dotazníku na střední školu ve Znojmě, a všem respondentům.

Anotace

Jméno a příjmení:	Eva Vorlická
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Vlado Balaban, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Násilí v partnerských vztazích adolescentů
Název v angličtině:	Violence in adolescent partner relationships
Zvolený typ práce:	Výzkumná práce – zpracování primárních dat
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na problematiku partnerského násilí ve vztazích adolescentů. V teoretické části je vymezeno období adolescence, na které navazuje téma socializace a interpersonální vztahy. Dále se práce věnuje partnerskému násilí v dospělém a adolescentním věku. Praktická část se zaměřuje na charakteristiku výzkumu a výsledky dotazníkového šetření.
Klíčová slova:	Adolescence, partnerské vztahy, partnerské násilí, prevence, formy násilí, společnost
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis focuses on the issue of partner violence in adolescent relationships. In the theoretical part, the period of adolescence is defined, followed by the topic of socialization and interpersonal relationships. Furthermore, the thesis focuses on partner violence in adulthood and adolescence. The practical part focuses on the characteristics of the research and the results of the questionnaire survey.
Klíčová slova v angličtině:	Adolescence, partner relationships, partner

	violence, prevention, forms of violence, society
Přílohy vázané k práci:	Příloha č. 1 Dotazník
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Adolescence	9
1.1 Vývojové změny	10
2 Socializace a interpersonální vztahy v adolescentním věku	12
2.1 Vztahy v rodině	12
2.2 Vztahy s vrstevníky a přáteli	13
2.3 Partnerské vztahy a sexualita	14
2.3.1 Sexualita	14
2.3.2 První lásky	15
3 Partnerské násilí	17
3.1 Rizikové faktory	18
3.1.1 Společnost	18
3.1.2 Rodina	19
3.1.3 Osobnost	19
3.2 Formy partnerského násilí	20
3.2.1 Fyzické násilí	20
3.2.2 Psychické násilí	21
3.2.3 Sociální násilí	21
3.2.4 Sexuální násilí	22
3.2.5 Ekonomické násilí	22
3.2.6 Stalking	22
3.3 Cyklus partnerského násilí	23
3.4 Důsledky násilí	24
3.4.1 Syndrom týrané osoby	24
3.5 Výzkumy zaměřené na domácí násilí v České republice	25

4	Partnerské násilí u adolescentů	28
4.1	Specifika partnerského násilí u adolescentů	28
4.2	Prevence a dostupná pomoc	30
4.2.1	Prevence.....	30
4.2.2	Dostupná pomoc pro adolescenty v násilných vztazích	32
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	33
5	Charakteristika výzkumného šetření	33
5.1	Výzkumné otázky a výzkumný cíl.....	33
5.2	Výzkumná strategie.....	33
5.3	Metoda sběru dat.....	33
5.4	Popis výzkumného vzorku	34
5.5	Předvýzkum	34
5.6	Analýza dat.....	34
6	Výsledky dotazníkového šetření	35
7	Diskuse	56
	Závěr.....	60
	Seznam literatury.....	61
	Seznam grafů.....	64
	Seznam obrázků	66
	Seznam příloh.....	67

Úvod

Partnerské vztahy představují neoddělitelnou součást našich životů, která formuje naše hodnoty, postoje i celou osobnost. Obzvláště v mladém věku je proto nesmírně důležité, aby se jedinci nacházeli ve vztazích, které jsou zdravé a respektující. Výskyt násilného chování může ovlivnit vývoj identity, což může mít dlouhodobé, či dokonce nezvratné následky.

Přestože ve společnosti přestává být téma domácího a partnerského násilí tabu, stále jsou ve středu zájmu pouze dospělí jedinci. V České republice existuje pouze málo studií, které se zabývají problematikou násilí v partnerských vztazích adolescentů. Z toho důvodu jsem se rozhodla pro bakalářskou práci, která se zaměřuje právě na tento stále se více rozšiřující problém. Jako svůj výzkumný cíl jsem si zvolila zjistit výskyt násilí v partnerských vztazích adolescentů. Dílčí cíle se pak zaměřují na nejčastější formy násilí, ve kterém věku se násilí nejčastěji objevuje, jak ho adolescenti řeší, a jaké na nich zanechalo následky. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

První kapitola teoretické části je věnována adolescenci a jejím vývojovým změnám, ke kterým v jejím průběhu dochází. Druhá kapitola se podrobněji zabývá interpersonálním vztahům, blíže pak vztahy partnerskými a změnami, ke kterým dochází v oblasti sexuality. Třetí kapitola je zaměřena na problém partnerského násilí. Popisuje základní znaky, rizikové faktory, formy, cyklus násilí a možné důsledky. Poslední podkapitola se věnuje výzkumům, které v České republice na téma domácího násilí vznikly. Čtvrtá kapitola zkoumá problematiku partnerského násilí u adolescentů. Vysvětlí hlavní specifika násilí v tomto věku, a popíše prevenci a pomoc, která je pro adolescenty dostupná.

Praktická část je zaměřena na výzkumné šetření. První kapitola objasní výzkumný cíl a otázky, výzkumnou strategii, metodu sběru dat, jejich analýzu a popíše výzkumný vzorek. Poslední kapitola se pak věnuje výsledkům dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Adolescence

Dospívání nás provází od cca 10 do 20 let, tedy celou druhou dekádu našeho života. V tomto období postupně dochází k mnoha proměnám v tělesné, psychické a sociální oblasti. Charakteristické pro toto období je hledání vlastní identity, kdy dospívající při vývoji své osobnosti pochybuje o sobě a svých schopnostech. Po celou dobu se také snaží najít svoji pozici ve společnosti (Vágnerová a Lisá, 2021).

I přestože můžeme celé dospívání specificky charakterizovat, většina publikací ho dále člení na dvě období. Důvodem je velký vývojový skok, ke kterému v průběhu oněch deseti let dochází. V této práci budeme vycházet z dělení dle Langmeiera a Krejčířové (2006), kteří dospívání dělí na období pubescence a období adolescence.

a) Období pubescence

Pubescence trvá prvních pět let dospívání, tedy od 11 do 15 let. Toto období je rozdělováno na dvě další fáze, a to fázi prepuberty a fázi vlastní puberty. Prepuberta trvá přibližně od 11 do 13 let a vyznačuje se tělesnými změnami, které značí pohlavní dospívání. U chlapců tato fáze končí první emisí semene (např. noční polucí), u dívek první menstruací. Fáze vlastní puberty trvá cca od 13 do 15 let, a v jejím průběhu dochází k úplnému dosažení reprodukční zralosti (Langmeier a Krejčířová, 2006).

b) Období adolescence

Toto období trvá od 15 do 22 let, a představuje pomyslný vstup do dospělého života (Langmeier a Krejčířová, 2006). Více než dříve je zde kladen důraz na hledání osobní identity, projevující se snahou o vlastní jedinečnost a autentičnost. Pro adolescenty je typické poslouchání specifické hudby nebo extravagantní oblékání. Hledání osobní identity se však projevuje i v oblasti profesní, kdy se při výběru střední a vysoké školy musí jedinec rozhodnout, kam se bude dále ubírat jeho životní dráha (Macek, 2003). V průběhu tohoto období se objevuje i první sexuální zkušenost, která je důležitým mezníkem nejenom biologickým, ale i psychosociálním. Vztahy pak bývají většinou polygamní, objevuje se v nich touha po experimentaci (Vágnerová a Lisá, 2021). Na toto období je dále zaměřena tato práce.

1.1 Vývojové změny

Šimičková (2010, s. 7) při definování vývojové změny píše, že „vývojová změna je obecně chápána jako přechod od méně dokonalého projevu k dokonalejšímu, je relativně stálá a je v zákonitém vztahu k chronologickému věku.“

Oblasti, ve kterých ke změnám dochází můžeme dále dělit na (Šimičková, 2010):

a) Tělesný vývoj

Jako nejvýraznější vývojovou změnu můžeme u dospívajících bezesporu označit tělesnou proměnu. Ta probíhá u dívek dříve, a je u nich na první pohled více patrná.

U dívek začínají biologické změny zvýšenou produkcí estrogenu, který produkují vaječníky. Díky tomuto procesu se začne dívčí postava postupně tvarovat do ženské. Kromě růstu prsou můžeme pozorovat například i tvarování boků, rozšiřování pánve a zužování pasu. Jako největší milník ve vývoji se označuje příchod menstruace. Ten nebývá vždy vnímán v pozitivním duchu. Kromě bolestí břicha totiž může způsobovat také změny a výkyvy nálad, nespavost či snížení pracovního výkonu. Dívkám může v těchto nepříjemných dnech pomoci vědomí, že v tom nejsou sami. Nejideálnější variantou je proces vyspívání prožívat ve větší skupině dívek, které se mezi sebou dokážou navzájem podpořit. (Janošová, 2008).

Zvýšená produkce mužského pohlavního hormonu vede k maskulinizaci chlapeckého vzhledu. Postupem času dochází k vytváření silnější svalové hmoty, k výskytu pubického ochlupení a vousů, ke spermiogenezi, a k prohloubení hlasu v důsledku růstu hrtanu. Dochází k první ejakulaci, která se objevuje buď v souvislosti s masturbací, nebo v podobě poluce během spánku, který je doprovázen erotickým snem. U chlapců bývá tato tělesná změna přijímána spíše pozitivně, jelikož přináší nový, příjemný pocit orgasmu (Janošová, 2008).

b) Kognitivní vývoj

V období adolescence dochází k rozvoji abstraktního myšlení, díky kterému začínají jedinci uvažovat také hypoteticky. Piaget (1966; 1970, cit. podle Vágnerová a Lisá, 2021) toto období nazval „stadium formálních logických operací“. Dospívající už se neupínají jen na svět kolem sebe, ale začínají nad věci vidět z různých perspektiv. Obvykle přemýšlí i nad možnostmi, které nejsou pravděpodobné, nebo které jsou dokonce nereálné. Začíná se objevovat hypoteticko-deduktivní myšlení, které dává adolescentům možnost vyvodit z obecné premise konkrétní závěry. Zároveň jsou však schopni pochopit, zda jsou tyto závěry platné i v reálném světě. Stejně se rozvíjí i induktivní uvažování, které je pravý opakem toho

deduktivního. Mladí lidé jsou díky němu schopni zobecnit prožité zážitky na obecné premise, které jsou platné na všechny podobné situace (Vágnerová a Lisá, 2021). Objevuje se také nový způsob morálního hodnocení – mravní soudy. U jedinců se objevuje nový pohled na svět, kdy začínají vnímat své okolí více kriticky a pesimisticky. (Langmeier a Krejčíková, 2006).

c) Emoční vývoj

Hormony neovlivňují pouze tělesný, ale také i duševní vývoj. Adolescenti zpravidla bývají přecitlivější a více emočně labilnější. Rychlé střídání emocí je často náročné nejen pro jejich okolí, ale i pro ně samotné. Jedinec někdy není schopen vysvětlit příčinu změny nálady, což ho nutí se nad změnami více zamýšlet, a tím prodlužovat z nich vycházející negativní emoce. Ty později mohou vyústit až v úzkosti (Vágnerová a Lisá, 2021) či anhedonií, která způsobuje ztrátu zájmu a radosti z činností (Hartl, 1994). U dospívajících se objevuje emoční egocentrismus, kvůli kterému si jedinec myslí, že jeho pocity jsou jedinečné. V průběhu adolescence jsou dospívající spíše uzavřeni, což se projevuje neochotou sdílet, co právě uvnitř sebe prožívají (Vágnerová a Lisá, 2021). Ke konci tohoto období náladovost odeznívá. Jedinec začíná být více emocionálně stálý a méně impulzivní. (Macek, 2003).

2 Socializace a interpersonální vztahy v adolescentním věku

U adolescentů dochází nejen ke změně postojů k sobě samému, ale také k ostatním lidem (Macek, 2003). V podkapitolách si blíže uvedeme, k jakým změnám dochází ve vztahu k rodině a vrstevníkům. Více se pak zaměříme na partnerské vztahy a změny v oblasti sexuality.

2.1 Vztahy v rodině

I přestože dochází v tomto období k postupnému osamostatňování, měla by být rodina i nadále důležitým sociálním zázemím. Jedinec by v ní měl stále nacházet pocit bezpečí, a v případě pocitu ohrožení by se neměl bát do ní nazpět uchýlit (Langmeier a Krejčíková, 2006). Emoční závislost na podpoře od rodičů by měla být na konci tohoto období nahrazena rovnoměrným citovým vztahem, který zahrnuje důvěru a respekt. Aby se tak však stalo, je potřeba mít s rodiči po celou dobu pozitivní a vyrovnaný vztah. Svoji roli zde z jejich strany hraje také adekvátní reagování na potřeby dospívajících, tedy nejednat v nastalých situacích ani přehnaně úzkostně, ani příliš laxe (Vágnerová a Lisá, 2021).

Pokud se dospívajícímu nepodaří oprostít od závislosti na rodičích, může se objevit spousta komplikací. Na jedné straně může jedinec začít rodiče bezdůvodně nenávidět a pohrdat jimi. Na straně druhé se může objevit přehnaná závislost, při které naopak začne odmítat nové vztahy. Může se také objevit přemíra denního snění, při které se jedinec izoluje od svých vrstevníků. Výše popsané způsoby chování se objevují a prolínají u většiny dospívajících, ke konci období se však stabilizují. Pokud by přetrvaly, hrozí vznik patologického chování či rozvoj poruch osobnosti (Langmeier a Krejčíková, 2006).

Dívky i chlapci vycházejí v tomto období lépe s matkou. Jejich vývoj vztahu však může ohrozit nadměrná snaha o péči a kontrolu, ze které se opečovávaný většinou snaží uniknout. Dívky v tomto období berou nelibě, pokud se cítí od matky stále branné jako dítě. K chlapcům bývají matky více tolerantní a poskytují jim více svobody (Vágnerová a Lisá, 2021).

Od otce se v průběhu dospívání obě pohlaví více odpoutávají. U chlapců se jejich společný vztah nese v duchu ujasňování mužské identity. Chlapci chtějí, aby je otec podpořil v jejich nově nabyté mužské roli. Není neobvyklé, že se u chlapců objeví snaha svého otce předčít v síle a vytrvalosti. Většina otců neví, jak s dospívající dívkou jednat, a tak se od nich

spíše distancují. Můžou se však objevit i přehnaně ochránářské sklony, kterými chce otec bránit svoji rychle dospívající dceru (Vágnerová a Lisá, 2021).

2.2 Vztahy s vrstevníky a přáteli

Stejně rychle jako se snižuje závislost na rodičích, se zvyšuje potřeba uznání od vrstevníků. Adolescenti od svých vrstevníků přejímají názory, chování i své zájmy. Nejvíce jsou jimi ovlivnitelní na počátku období, postupem času začínají být ke všemu více kritičtí. Výzkumy ukazují, že pokud má dospívající problémové vztahy s rodiči, zvyšuje se tak kvantita vztahů s vrstevníky (Macek a Lacinová, 2006). Vrstevníci jsou v období dospívání důležití pro uspokojení několika psychických potřeb. Můžeme mezi ně zařadit potřebu stimulace, nových zkušeností, jistoty a bezpečí, a také potřebu být respektován (Vágnerová a Lisá, 2021).

Přátelství mezi dívkami bývají blízké a důvěrné. Ve většině případů se jedná o dyadický vztah, ve kterém si přítelkyně navzájem projevují podporu. Zároveň si mezi sebou sdílí zkušenosti, které mají díky věkové homogenitě podobné. Jejich blízkost se někdy projevuje i doteky, které však neobsahují erotický náboj (Janošová, 2008).

Chlapci vytvářejí spíše vícečetné skupiny, ve kterých se sdružují jedinci se společným zájmy. I přestože spolu chlapci komunikují spíše nepřímo, a pro vnějšího pozorovatele občas i hrubě, jsou jejich vztahy stejně silné jako ty dívčí. I u nich se objevuje podpora a sdílení zkušeností. V jejich vztazích se však neobjevují žádné tělesné kontakty. Fyzická a psychická odtažitost, která muže provází i v jejich partnerských a rodinných vztazích, však může být později spíše na škodu (Janošová, 2008).

Langmeier (2006, str. 154) ve své knize popsal 5 stupňů, jak se rozšiřují vztahy v tomto období:

- I. Skupinová izosexuální fáze – skupiny se skládají z jedinců stejného pohlaví, opačné pohlaví je odmítáno. Vztahy jsou oproti dřívějšímu stabilnější, jedince spojují stejné zájmy.
- II. Individuální izosexuální fáze – objevuje se potřeba užšího emočního vztahu k vrstevníkovi stejného věku. Tento vztah umožňuje sdílet pocity a radit si navzájem s problémy.
- III. Přechodná etapa – v této etapě se začíná ohlašovat zájem o druhé pohlaví. Projev zájmu je většinou zprvu bázlivý a nejistý, jedinci si ho vyznávají nejčastěji na dálku. Ve skupině se pak dospívající chlují zážitky, které jsou často zveličené nebo smyšlené.

- IV. Heterosexuální fáze polygamní – na přelomu puberty a adolescence se objevují první skutečné partnerské vztahy mezi chlapci a dívkami. Ty bývají často proměnlivé a nestálé, přesto je jedinci velmi silně prožívají. V tomto období se také objevuje první zkušenost se sexuálními aktivitami.
- V. Etapa zamilovanosti – na konci adolescence se vztahy začnou stabilizovat. Jedinec si začne hledat partnery, se kterými má v úmyslu uzavřít manželství a založit rodinu.

Na poslední dvě fáze se více zaměříme v další podkapitole.

2.3 Partnerské vztahy a sexualita

V průběhu celého období dospívání dochází u jedinců k psychosexuálnímu vývoji, díky kterému se rozvíjí erotické vztahy. Důležité je zde uvědomění vlastní sexuality, která je u chlapců spojená s potřebou uspokojení pohlavního pudu. U dívek touha po uspokojení není tak silná, což dokazují i dotazníková šetření týkající se masturbace (Macek, 2003).

2.3.1 Sexualita

V období dospívání narůstá vlivem prudkých hormonálních změn touha po sexuálních aktivitách. Ze začátku neprojevují jedinci zájem o druhé pohlaví, jejich zkušenosti mají spíše autoerotický (masturbační) charakter. Masturbace je rozšířená takřka všeobecně, častěji se však objevuje u mužského pohlaví. Většinou je prováděna individuálně a ve skrytu, výjimečně se může objevit vzájemná masturbace mezi jedinci stejného pohlaví. Pokud není častá a prováděná v pozdějším věku, nemusí nutně znamenat homosexualitu nebo jinou odchylku (Langmeier a Krejčíková, 2006).

Od rané adolescence se rozvíjí také touha po heterosexuální erotice. První zkušenost bývá v typických fázích: jednoduchý polibek, francouzský polibek, mazlení typu necking a petting, orální sex, a až poté následuje pohlavní akt (Vágnerová a Lisá, 2021)

Jako důležitý mezník, který symbolizuje přechod do dospělosti, můžeme v životě adolescenta označit první pohlavní styk (Vágnerová a Lisá, 2021) V posledních desetiletích k němu dochází v dřívějším věku, než tomu bylo v minulosti. Jako hlavní důvody označuje Janošová (2008, s. 224) existenci antikoncepce, a změnu pohledu na nemanželský sex. I přestože mají dnešní adolescenti o antikoncepci dobré povědomí a je všem dobře dostupná, bývá často první styk nechráněný. (Janošová, 2008).

U adolescentů s rizikovým chováním hrozí, že svůj sexuální život začnou dříve a budou více promiskuitní (Macek, 2003). Důvodem zažít tuto tělesnou blízkost dříve může být

nedostatečná emoční podpora v rodině, případně i traumatický sexuální zážitek v dětství (Langmeier a Krejčíková, 2006).

Pro správný vývoj osobnosti je dobré, aby adolescent začal se sexuálními vztahy až ke konci vývojového období. Tomu lze zabránit otevřeným rozhovorem o sexu nebo poskytnutím informací o náhradních sexuálních praktikách. Neméně důležitá je včasná informovanost o bezpečném sexu. (Vašutová, 2005). Obecně také platí, že dívky, které mají se svými otci zdravý vztah, zahajují svůj sexuální život později a jsou méně promiskuitní (Janošová, 2008).

2.3.2 První lásky

V průběhu dospívání se u chlapců a dívek objevuje vlivem hormonů nový vyšší cit, který jim dává schopnost se zamilovat (Janošová, 2008). Jedinci si začínají všimnout svého zájmu o opačné pohlaví, objevují se u nich emoční výkyvy, rozpaky a potřeba být svému objektu lásky nablízku. Zamilovaný adolescent není většinou schopen soustředit se na nic jiného než na svůj vztah. Konec vztahu pak adolescent vnímá jako konec světa. (Vágnerová a Lisá, 2021)

Partnerský vztah dodává adolescentům možnost sebepoznání. Rozvíjí si díky němu sociální dovednosti jako je altruismus a upřednostňování potřeb druhých před svými vlastními. Jedinec se musí vypořádávat s pocity strachu ze ztráty a s žárlivostí. V tomto věku se teprve dokončuje vývoj individuální identity, která však může být při vysokých nárocích na změnu ohrožena. Trvalejší vztahy se objevují až na konci adolescence, kdy má jedinec vymezenou vlastní identitu. Díky té se stává zralejší a schopněji vyjadřuje své pocity a potřeby. V průběhu tohoto období jsou vztahy spíše experimentální, vymezují se krátkým charakterem (Vágnerová a Lisá, 2021).

Jelikož dívky dospívají dříve, objevuje se zájem o druhé pohlaví nejdříve u nich. Většinou jsou předmětem jejich zájmu starší chlapci, kteří jim mohou jejich náklonost lépe opětovat (Janošová, 2008). Není neobvyklé, že se dospívající dívka či chlapec zakouká do příslušníka starší generace, například do učitele/učitelky, vedoucího kroužku či oddílu. V pozdějším věku si však jedinci volí protějšky, kteří jsou jejich věku blíže (Janošová, 2008).

Vágnerová (2021) ve své knize popisuje typické fáze adolescentního milostného vztahu:

- a) Fáze platonického zamilování – Zamilovaný adolescent do svého milovaného objektu projektuje své přání a představy, idealizuje si ho. Zamilovanost je jednostranná a spíše než

v realitě, se odehrává ve fantazii. Adolescenta od navázání skutečného vztahu odrazuje strach z odmítnutí.

- b) Fáze navázání vztahu – Může jít o romantickou lásku či potřebu zkusit něco nového. I zde je vztah a partner idealizován a přeceňován. Vztah se rozpadá při srážce s realitou, většinou trvá jen pár měsíců.

Riziko může představovat přehnaná fixace na partnera či opakovaný nezdar. Obojí může fixovat nevhodné vztahové strategie, ze kterých se jedinec v budoucnu jen těžko dostává. Navíc se můžou začít objevovat pocity méněcennosti, které se můžou přetavit až do agresivního chování (Vágnerová a Lisá, 2021).

3 Partnerské násilí

Definice partnerského a domácího násilí se v literatuře poměrně různí. Podle Buskotte (2008, s. 42) se pod pojmem domácí násilí rozumí „*opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery.*“ Tato definice je však spíše platná pro partnerské násilí, jelikož nezahrnuje celou problematiku toho domácího. Do něj můžeme totiž zařadit také násilí mezigenerační, které zahrnuje týrání dětí a trýznění seniorů. (Buskotte, 2008). Jelikož se však pojmy domácí násilí a partnerské násilí v mnoha definicích ve své podstatě shodují a překrývají, budou nadále v této práci používány jako zástupné.

Určit, zda se jedná o partnerské (domácí) násilí, je občas obtížné. Zpravidla za domácí násilí neoznačujeme spory, jednorázový incident nebo vzájemné potyčky mezi partnery (Buskotte, 2008).

Podle Aliance proti domácímu násilí (2006, podle Bílý kruh bezpečí, o.s., nedatováno; podle Policie České republiky, nedatováno; podle Ševčík a Špatenková, 2011) by měly být přítomny všechny tyto definiční znaky:

- Opakování a dlouhodobost – u domácího násilí se nejedná o jednorázový incident. Dochází při něm ke střídání tří fází, které trvají různě dlouhou dobu.
- Eskalace – dochází ke vzrůstající intenzitě a četnosti násilí. Na začátku může docházet jen k psychické formě násilí, která přes fyzické útoky vyeskaluje až k činům ohrožujícím život.
- Jasně rozdělení rolí na osobu ohroženou a osobu násilnou – nelze zpochybnit roli oběti a agresora. Do domácího násilí tedy nemůžeme zařadit vzájemné napadání, hádky a spory.
- Neveřejnost – ve většině případů se násilí odehrává v prostředí domova.

Pokud bychom se chtěli zaměřit na typologii, podle Johnsona (2008) existují tyto 3 typy partnerského násilí:

Situační, obyčejné párové násilí (ang. *common couple violence*) se objevuje ve vztazích, které zažívají krizi. Může se jednat o ojedinělý, avšak i chronický problém. Neobjevuje se zde agresor, který by se snažil získat nad druhou osobou kontrolu. I přesto toto násilí může vyeskalovat až do incidentů ohrožujících život.

U důvěrně blízkého terorismu (ang. *intimate terrorism*) se objevuje snaha jednoho partnera získat kontrolu a moc nad druhým. Toho se snaží dosáhnout pomocí využití fyzického, psychického a emocionálního násilí. V literatuře se můžeme setkat s dvěma typy

intimního terorismu – závislý a antisociální. U závislého intimního terorismu se jedna osoba snaží k sobě co nejvíce emocionálně připoutat druhou osobu. Nejedná se zde o osobu, která je násilná v jiných případech. K tomuto činu je většinou nucena svou silnou citovou vazbou a žárlivostí. Naopak u antisociálního terorismu je agresor násilný i v jiném prostředí.

Poslední typ, násilný odpor, bychom mohli považovat jako jistou formu sebeobrany. Jedná se o reakci, kterou vyvolá právě intimní terorismus. Oběť tímto činem chce zabránit dalšímu násilí ze strany agresora. V extrémních případech může dojít až k zabití násilníka.

3.1 Rizikové faktory

Partnerské násilí představuje závažný problém, který se ve společnosti stále více rozšiřuje. Je proto důležité znát rizikové faktory, které mohou pravděpodobnost jeho vzniku zvyšovat.

3.1.1 Společnost

Největší rizikový faktor spatřují některé teorie v současné patriarchální společnosti. Ta zasahuje do života všech lidí, kteří se v ní nachází. Muži mají stále větší společenské postavení než ženy, které jim zajišťuje pocit moci a dominance (Pence, 2005 cit. podle Vargová et al., 2008, s. 113). Níže popsané teorie se zabývají současným postavením mužů a žen ve společnosti a tím, jaké má toto rozdělení dopad na toleranci násilí.

Feministický přístup říká, že násilí mezi partnery není genderově neutrální problém. Poukazuje na to, že ve většině případů domácího násilí jsou násilníci muži. Jako příčinu násilí uvádí tento přístup snahu mužů o udržení kontroly a dominantního postavení nad ženami. Vznik zárodku tohoto chování spatřuje již v dětství, kdy jsou chlapci učeni potlačovat své emoce, jako například empatii a citlivost. Naopak se objevuje snaha probudit v nich touhu po moci a síle. Tato teorie předpokládá, že si svoje činy pachatel vědomě volí. Zavrhuje, že by si žena svým provokativními chováním o násilí říkala. Při obhajobě tohoto názoru se poukazuje na širší kontext mužské autority, například na militarismus, šovinismus a hierarchické postavení členů rodiny (Vargová et al., 2008).

Jednofaktorová teorie, teorie sociologická, násilí vysvětluje podobně, jako feministický přístup. Obě koncepce vnímají partnerské násilí jako produkt „*typicky mužské společnosti*“ (Vargová et al., 2008). Poukazují na toleranci násilí ve společnosti, převážně ve veřejných sférách. Upozorňují na to, že obviňování obětí zvyšuje násilné tendence i uvnitř rodin (Špatenková a Ševčík, 2011).

Teorie rodové podmíněnosti se zaměřuje na nerovný vztah mezi mužem a ženou. Vargová (2008, str. 113) ve své knize uvádí čtyři faktory, které doprovázejí násilí v partnerských vztazích páchané na ženách:

1. Sociálně-ekonomické rozdíly mezi mužem a ženou,
2. Násilné řešení mezilidských konfliktů,
3. Mužský ideál dominance, tvrdosti a cti,
4. Mužská ekonomická a rozhodovací autorita v rodině.

Podle této teorie by však všichni muži ve společnosti měli být kvůli rodové podmíněnosti násilní. Proto ji nelze obecně aplikovat na celou společnost (Dutton a Golant, 1996 cit. podle Vargová et al., 2008, s. 113).

3.1.2 Rodina

Rodina v našem životě představuje nejdůležitější primární skupinu, která nejvíce formuje naši osobnost a povahu. Je proto důležité, abychom v ní nacházeli zdroj lásky, podpory a porozumění. Právě rodinné vztahy v orientační rodině totiž mohou formovat naše budoucí chování k partnerovi a potomkům (Macek a Lacinová, 2006).

Pokud se v rodině vyskytuje násilí, hrozí zde vznik mezigeneračního přenosu. Chlapci, kteří byli obětmi nebo svědky násilí, mají často v dospělosti sklony k agresivitě. U dívek ke vzniku násilného chování nedochází. Zkušenost s násilím v dětství u nich způsobuje přijetí tohoto chování jako normy. Mnoho žen se proto i v dospělosti potýká s partnerským násilím, protože si jako své protějšky volí agresivní muže (Buskote, 2008).

Pikálková (2003) ve svém díle „Mezinárodní výzkum násilí na ženách“ uvádí, že *„Ženy, které uvedly, že jejich otec byl někdy fyzicky agresivní nebo použil fyzického násilí vůči matce, měly až dvakrát vyšší pravděpodobnost zažít násilí ze strany partnera než ty, které odpovíděly záporně.“*

3.1.3 Osobnost

Biologicko-genetickou a psychologickou teorii řadíme k tzv. jednofaktorovým přístupům, které jsou v současné době spíše již přežitá (Vargová et al, 2008).

Biologicko-genetická teorie ve vysvětluje pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, což je také důvod, proč poměrně záhy zanikla (Špatenková a Ševčík, 2011). Oproti tomu psychologická teorie vnímá násilí ve vztahu jako problém individuální osobnosti, přesněji řečeno problém individuálního muže (Čírtková, 2008). Snahou této teorie je vytvořit

profil typického agresora, který by pomáhal násilníky již předem vytipovat. Předpokládají, že příčiny agrese jsou psychologického rázu, tedy že jsou zakořeněny v povahových rysech (Vargová et al, 2008). I tato teorie se časem přežila, stejně jako základní Freudův koncept masochismu. Podle Freuda (Freud, 1969 cit. podle Špatenková a Ševčík, 2011) si masochista přeje, aby s ním bylo nakládáno jako s bezmocným a závislým. Žena tedy podle této teorie chce, aby s ní bylo takto zacházeno, protože si sama myslí, že si zaslouží trpět. Důvodem násilí však může být také nespokojenost agresora s vlastní osobou. Svoji frustraci a nespokojenost ventilují přes negativní pocity na ženu a děti (Špatenková a Ševčík, 2011).

Kriminologický přístup se u partnerského násilí neřadí na pohlaví. Chce poukázat na to, že pachatelé mohou být nejen muži, ale i ženy. Jako příklad uvádějí studii, ve které Van Dijk (1998) zjistil, že u lehčích forem útoku byli z 61 % oběťmi muži (Van Dijk et al., 1998 cit. podle Vargová et. al., 2008). I přestože se také kriminologický přístup snažil zaměřit na výzkum osobnosti pachatele, nepodařilo se mu prokázat žádné společné povahové charakteristiky. V jejich výzkumech se objevovali jak osobnosti přehnaně se kontrolující, které byli až agresivního typu, tak osobnosti nedostatečně se kontrolující, které byli spíše podezřívavé a úzkostné.

3.2 Formy partnerského násilí

Existuje mnoho taktik, které pachatelé používají k tomu, aby získali moc, a udrželi si kontrolu nad obětí. Plno lidí si jistě pod pojmem oběť domácího násilí představí ženu s modřinou pod okem. Kromě fyzické formy domácího násilí však ještě existuje psychické, sociální, sexuální a ekonomické násilí (Čírtková, 2008).

3.2.1 Fyzické násilí

Fyzické násilí je na první pohled nejvíce patrné, zpravidla totiž zanechává na těle viditelná poranění (Čírtková, 2008). To si uvědomují i agresoři, kteří se snaží používat taktiky, které na oběti nezanechávají viditelné pohmožděniny.

Cílem této formy násilí je oběti fyzicky ublížit, přivodit jí bolest nebo ji zranit. Můžeme sem zařadit například fackování, mlácení o zeď či zem, bití, kopání, kousání, strkání, škracení, cloumání, vytrhávání vlasů, pálení, ohrožování bodnou zbraní či přímo útok, který má za cíl pokus o vraždu. Kromě snahy fyzicky ublížit sem můžeme zařadit také omezování pohybu (svazování), odpírání jídla a spánku nebo opuštění na nebezpečném místě (Špatenková a Ševčík, 2011).

3.2.2 Psychické násilí

V odborné literatuře se můžeme setkat také s označením psychologické, citové či emocionální (Špatenková a Ševčík, 2011). Tato forma se nejčastěji vyskytuje na počátku partnerského násilí. Může se vyskytovat samostatně, častěji se však objevuje jako předchůdce fyzického a sexuálního násilí (Buskotte, 2008).

Psychické násilí bývá, na rozdíl od toho fyzického, hůř rozpoznatelné. Může však nenávratně poškodit sebeúctu, sebepojetí, sebedůvěru i sebevědomí oběti. Rozdíl mezi běžnou hádkou a skutečným násilím tkví v bojové pozici. Ta by při hádce měla být vyrovnaná, obě strany by si měli být rovni, a měly by být na stejné úrovni. Při násilí je cílem násilné osoby toho druhého ponížit a ovládat, dokázat si svoji moc (Buskotte, 2008).

Nejčastěji se psychické násilí projevuje verbálně ve formě slovního napadání, ponižování a urážení. Může se však objevit i jeho neverbální podoba, například záměrným ničením oblíbených věcí (Špatenková a Ševčík, 2011).

Jako jednu z forem psychického násilí můžeme uvést také gaslighting. U něj je cílem agresora oběť přimět, aby se cítila zmateně, a začala pochybovat o svém duševním stavu. Toho se snaží docílit pomocí destabilizace reality, kdy například tvrdí, že se nějaká událost nestala, nebo že se stala jinak (Sweet, 2019). V české beletrii se o rozšíření povědomí o tomto problému zasloužil Jakub Stanjura s jeho knihou *Srpný*.

3.2.3 Sociální násilí

Sociální násilí spočívá ve snaze izolovat oběť od přátel a rodiny (sociální izolace). To způsobí, že se oběť více emocionálně fixuje na svého násilného partnera, který má díky tomu nad ní ještě větší moc (Buskotte, 2008).

Tato forma se velmi často objevuje společně s násilím psychickým. Kvůli izolaci nemá oběť nikoho, komu by se mohla svěřit, a kdo by jí dodal sebevědomí. V extrémních případech dokonce může agresor přivést okolí na myšlenku, že problém je opravdu v jeho partnerovi/partnerce. K vyvolání sociální izolace může agresor využít plno taktik, jako například odposlouchávání veškerých hovorů nebo čtení zpráv. Může oběť doprovázet na všechny setkání s blízkými, nebo častým stěhováním zabránit vybudování nových pevných vztahů.

Běžné také je, že agresor svým obětem stopuje čas při každodenních úkonech. Například si spočítá, jak dlouho trvá vyzvednutí dětí ze školy. Pokud oběť dojde domů o pár

minut později, následují dlouhé výslechy, kde se po cestě domů zdržela. Výsledkem tohoto chování je, že se příště oběť bude jen velmi neochotně bavit s někým ze školy, což jí od ostatních více izoluje.

Pokud se ve vztahu objeví sociální izolace, je pro oběť nesmírně obtížné agresora opustit. Často kolem sebe totiž nemá žádné přátele, která by jí mohli poskytnout ubytování a psychicky ji podpořit. Kvůli kontrole telefonu se navíc ani nemůže spojit s organizacemi, které by jí pomoc mohli poskytnout (Conwayová, 2007).

3.2.4 Sexuální násilí

Podle Buskotte (2008, s. 41) mluvíme o sexuálním násilí „...v tom případě, je-li žena k pohlavnímu styku nucena čili když je sex ze strany partnera násilný a vynucený.“ Můžeme zde však zařadit i sexuální obtěžování a nežádoucí sexuální návrhy, nucení k potratu, zabraňování v užití antikoncepce či sexuální vykořisťování (proFem, n. d.).

Sexuální násilí ve vztahu může být občas velmi těžko rozpoznatelné i pro samotnou oběť. Mnoho mužů je totiž přesvědčeno, že ve vztahu mají na sex právo. Z násilnění je tak v tomto případě velmi často bagatelizováno a zlehčováno (Buskotte, 2008).

3.2.5 Ekonomické násilí

V případě ekonomického násilí se agresor snaží oběti omezit přístup k penězům, a tím jí k sobě připoutat. (Špatenková a Ševčík, 2011) Oběti je buď zakázáno obstarávat si vlastní příjem, nebo je jí zakázáno o svých financích svobodně rozhodovat. Tím se stává naprosto finančně závislá na svém partnerovi/partnerce, což jí zhoršuje únik z tohoto vztahu (Buskotte, 2008).

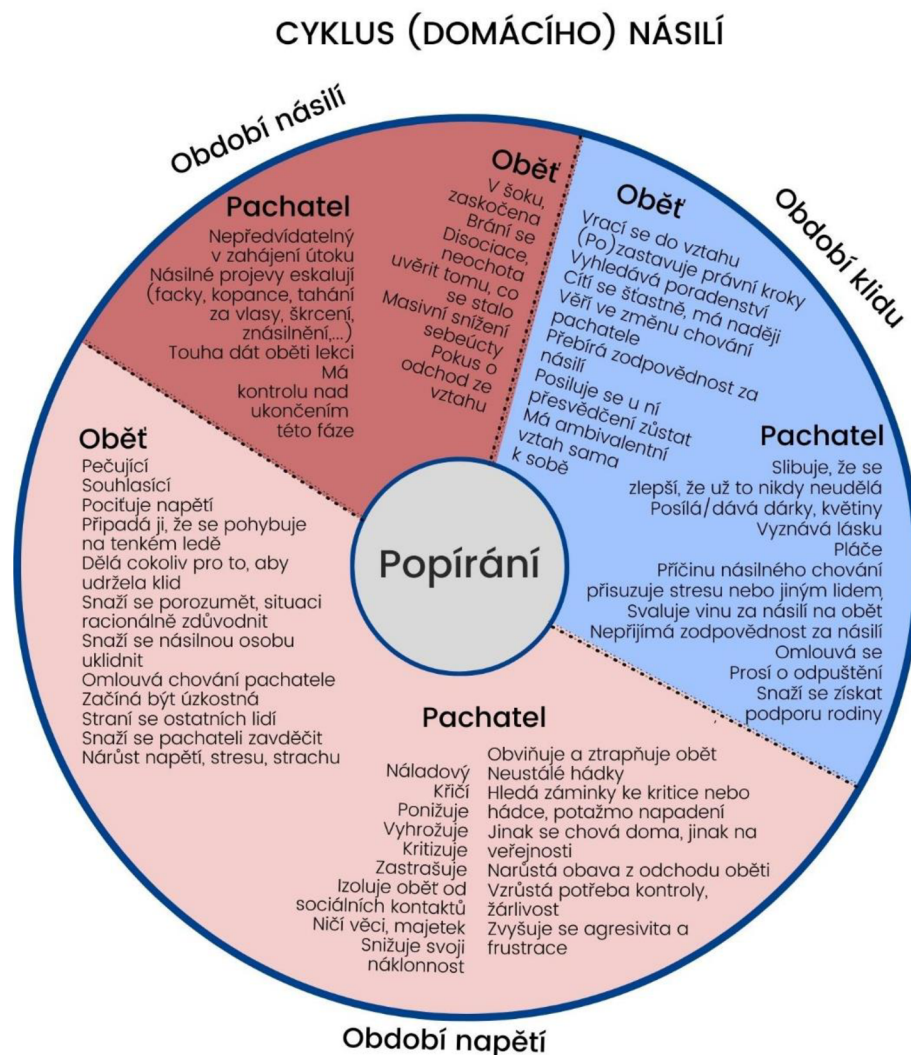
3.2.6 Stalking

Po ukočení vztahu se může objevit obtěžování ve formě zasílání velkého množství nevyžádaných zpráv, nebo dokonce stalkingu. Podle Čírtkové (2008, s. 47) je stalking „...úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost.“ Stalking se občas objeví i po ukončení vztahu, ve kterém se předtím žádná forma násilí nenacházela.

Tato nevyžádaná pozornost může vést až k nervovému kolapsu oběti. Kromě obtěžování bývalého partnera se totiž agresor často zaměřuje i na jeho okolí. Snaží se například svého ex-partnera poškodit pomocí lži, které roznáší mezi jeho známé (Buskotte, 2008).

3.3 Cyklus partnerského násilí

Pouze ve 40 % případů je násilný incident jednorázová záležitost. Ve zbylých případech se v násilném vztahu objevují 3 fáze, které na sebe navazují a pravidelně se střídají. S postupem času se může postupně měnit jejich frekvence a síla. Tyto cykly můžeme pojmenovat jako „spirála násilí“ či „koloběh násilí“ (Buskotte, 2008).

Obrázek 1 Cyklus domácího násilí Zdroj: proFem (nedatováno)

V první fázi, kterou zde máme pojmenovanou jako období napětí, se ve vztahu začne objevovat dusná a negativní atmosféra. Tato fáze může trvat poměrně dlouhou dobu a neustále se zhoršovat. Oběť se většinou snaží hádkám a konfliktům zabránit, protože cítí, že se schyluje k násilí. Jinak se mohou chovat osoby, které si touto fází již prošly. Ty se většinou snaží partnera vyprovokovat, a tím toto období zkrátit a urychlit. Díky tomu má oběť mylný pocit, že má nad situací kontrolu, což ji dodává psychický klid.

V druhé fázi, kterou můžeme pojmenovat jako období násilí, dochází k vypuštění nashromážděné agrese. Tato fáze přichází nečekaně a není lehké určit, jak dlouho bude trvat. Oběť si zde uvědomí, že nad partnerovým jednáním nemá žádnou kontrolu. Reakce na takovýto incident se mohou různit. Některé oběti utrpí emoční kolaps, který způsobí, že se cítí slabé, a nejsou schopné situaci racionálně řešit. Jiné si uvědomí závažnost, a od partnera okamžitě odchází.

Poslední, třetí fáze, se nazývá období klidu, či také „líbánky“. Agresor se začne své oběti omlouvat, prosit o odpuštění a zahrnovat ji přehnanou něhou. Oběť díky této fázi cítí naději, že se vztah ještě může zlepšit. Začne incident bagatelizovat a tvrdit si, že se časem všechno spraví. Agresor většinou skutečně výčitky svědomí cítí a myslí své omluvy vážně. Pokud oběť neodejde ihned po útoku před touto fází, s největší pravděpodobností s partnerem či partnerkou zůstane i nadále.

Ve většině případů dojde po této „líbánkové fázi“ ke hlubokému zklamání. Začne totiž první fáze cyklu, kdy agresor začne oběť přesvědčovat, že na jeho agresi má svůj podíl vinny. Opět začne panovat napjatá atmosféra, která skončí vyhocením celé situace (Buskotte, 2008).

3.4 Důsledky násilí

Násilí ve vztahu zanechává šrámy na duši i na těle. Kromě lehkých zranění, jako jsou modřiny nebo pohmožděny, může být týrané osobě na zdraví ublíženo i těžce. Při takovémto poranění je oběť často nucena vyhledat odbornou lékařskou pomoc, což dělá s velkou nechtíví. Návštěva nemocnice s sebou totiž přináší otázky na původ těchto poranění. Ve většině případů jsou skutečné důvody zatajeny z důvodu ochrany agresora a nahrazovány vymyšlenými historkami (Buskotte, 2008).

3.4.1 Syndrom týrané osoby

U obětí partnerského násilí dochází často k rozvoji tzv. syndromu týrané osoby (ang. *battered person syndrome*) nebo také syndromu týraného partnera (ang. *battered spouse syndrome*). Tento syndrom poprvé pojmenovala psychologka Lenore Walkerová, která ho nazvala syndromem týrané ženy (ang. *battered woman syndrome*). Později si však odborníci začali připouštět, že obětí domácího násilí nemusí být vždy jen ženy. Syndrom tedy přejmenovali a momentálně se vztahuje na týrané lidi obecně (Špatenková a Ševčík, 2011).

Dle Ševčíka (2011, s. 42) je syndrom týrané osoby definován „... jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, jež vedou ke snížené schopnosti daného jedince efektivně reagovat na prožívané násilí.“ Tyto symptomy mohou mít fyzický,

psychický, ale i sociální charakter. Pro rozvoj tohoto syndromu se musí cyklus násilí, který jsme popsali výše, zopakovat nejméně dvakrát (Vargová et al., 2008).

Jedním z projevů může být například známější posttraumatická stresová porucha. Zjednodušeně ji můžeme popsat jako opožděnou odpověď na traumatický zážitek, kdy se jedinci mohou vzpomínky na tuto událost neodbytně vybavovat nebo ji může opakovaně prožívat v podobě flashbacků (živých vzpomínek). To zapříčiňuje problémy se spánkem, obtíže s pozorností, podrážděnost nebo přehnanou lekavost. V extrémním případě může dojít až k pokusům o sebevraždu (Hosák, Hrdlička, Libiger a kol., 2015).

Pokud se oběť snaží od násilného partnera odejít nebo si najít pomoc, ale všechny její pokusy jsou neúspěšné, může se u ní rozvinout stav naučené bezmoci. Postupem času se týraná osoba stává pasivním příjemcem násilí, kterému se už ani nesnaží uniknout. Drasticky se u ní snižuje sebevědomí a sebeúcta, což má za následek pokřivený pohled na sebe samu. Oběť si přestává být jistá tím, zda nemá na situaci až moc kritický pohled, a zda by opravdu potřebovala pomoc (Špatenková a Ševčík, 2011).

Pomocí maladaptivních únikových mechanismů si týraná osoba pomáhá lépe zvládat těžkost reality. Podstatu těchto mechanismů lépe vystihuje pojmenování sebezničující zvládací strategie, jelikož si jejich pomocí oběť jen více ubližuje. Můžeme mezi ně zařadit nadměrné pití alkoholu, braní drog, pokus o sebevraždu, sebepoškozování nebo vražedné tendence (Špatenková a Ševčík, 2011).

3.5 Výzkumy zaměřené na domácí násilí v České republice

O domácím násilí se v České republice začalo více mluvit až v druhé polovině devadesátých let. Zasloužily se o to především neziskové organizace, které začaly zaznamenávat zvýšený počet klientů (Špatenková a Ševčík, 2011). Níže se podíváme na výzkumy zaměřené na domácí násilí, které v České republice od začátku druhého tisíciletí vznikly.

První výzkumné šetření zaměřené na problematiku domácího násilí se uskutečnilo na jaře roku 2001. Zasloužila se o něj agentura STEM, která ho provedla pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Jako výzkumný vzorek bylo vybráno 1724 respondentů starších 15 let. Vybrána byla metoda rozhovoru, kdy se tazatelé zaměřovali hlavně na tři okruhy šetření – povědomí, postoje a zkušenosti s domácím násilím. Z výzkumu bylo zjištěno, že domácím násilím u nás trpí až 16 % populace. Jen jedna pětina populace pak ví, jak se domácímu násilí bránit (Špatenková a Ševčík, 2011).

V roce 2003 se v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách uskutečnil další reprezentativní výzkum. Ten provedl Sociologický ústav akademie věd České republiky ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovi v Praze. Výzkumný soubor tvořilo 1989 respondentek starších 18 let. Výsledky výzkumu ukázaly, že 38 % žen, zažilo během svého vztahu ze strany partnera fyzické či sexuální násilí (Vargová et al., 2008).

STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR (2006) provedl po 5 letech další výzkum, který nabízí srovnání se situací v roce 2001. Výsledky týkající se informovanosti byly vesměs pozitivní. Až 97 % lidí starších 15 let vědí, nebo tuší, co si pod pojmem domácí násilí představit. Veřejnost je přesvědčena o tom, že domácí násilí není okrajová záležitost, ale závažný problém, který by se měl řešit, a ke kterému ani okolí nemůže být lhostejné. Oslabily se mýty spojené s tímto problémem, a zvětšil se zájem o problematiku u běžné veřejnosti. Málokdo však stále ví, jak se při setkání s násilím tváří v tvář zachovat.

Šetření v oblasti výzkumu domácího násilí zrealizovala v roce 2014 agentura Evropská unie pro základní lidská práva (Fra, 2014). Tohoto výzkumu se zúčastnily všechny členské země Evropské unie, díky čemuž nabízí poměrně přesné srovnání výskytu tohoto problému v těchto zemích. Konkrétně v České republice se vyplnění dotazníku zúčastnilo celkem 1620 žen.

Publikace *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR* (Martinková, Slavětínský a Vlach, 2014) se ve svém výzkumu zaměřila na oběti domácího násilí, které byly kvůli násilnému chování svého partnera nuceny opustit domov a využít služeb azylového zařízení. Celkem bylo rozesláno 226 dotazníků, které ženy samy vyplňovaly. Při kontrole bylo nakonec do zpracování zařazeno 124 dotazníků. Ženy odpovídaly na otázky týkající se fyzického a psychického násilí, důvodu odchodu od partnera, frekvence špatného zacházení nebo zda byl partner předem trestně stíhán.

Existují také výzkumy, které se zaměřují pouze na jednu z forem partnerského násilí. Konkrétně nestátní nezisková organizace proFem vydala v roce 2021 výzkumnou zprávu o zkušenosti obyvatel České republiky se sexuálním násilím a sexuálním obtěžováním (Profem, 2021). Výzkumný soubor tvořil celkem 1000 respondentů a respondentek (512 žen a 488 mužů), kteří byli dotazováni přes webové rozhraní. Výsledky výzkumu ukazují, že až 54 % dotazovaných žen se ve svém životě minimálně jednou setkala se sexuálním obtěžováním nebo násilím. Nejčastěji se jednalo o verbální sexuální obtěžování, na druhém místě je osahávání, dále hlazení a doteky proti vůli. Znásilnění zažilo 9,2 % dotazovaných dívek. U

mužů jsou výsledky podstatně nižší, jelikož některou z forem sexuálního obtěžování nebo násilí zažilo pouze 22 %.

4 Partnerské násilí u adolescentů

Partnerské násilí ve vztazích adolescentů je čím dál více se rozšiřující problém, který je však v České republice stále poměrně opomíjen. V literatuře zaměřené na partnerské násilí bývají jako hlavní subjekt zkoumání uváděni dospělí jedinci, kteří spolu sdílí společnou domácnost. Kapitoly věnované v těchto knihách dětem a dospívajícím, se pak zabývají převážně jejich rolí svědka a oběti. Partnerské násilí prožité v takto mladém věku však může oběti nenávratně negativním způsobem poznamenat zbytek života (Chromý, 2010). Z níže uvedených výzkumů můžeme jasně vidět rozsah tohoto jevu.

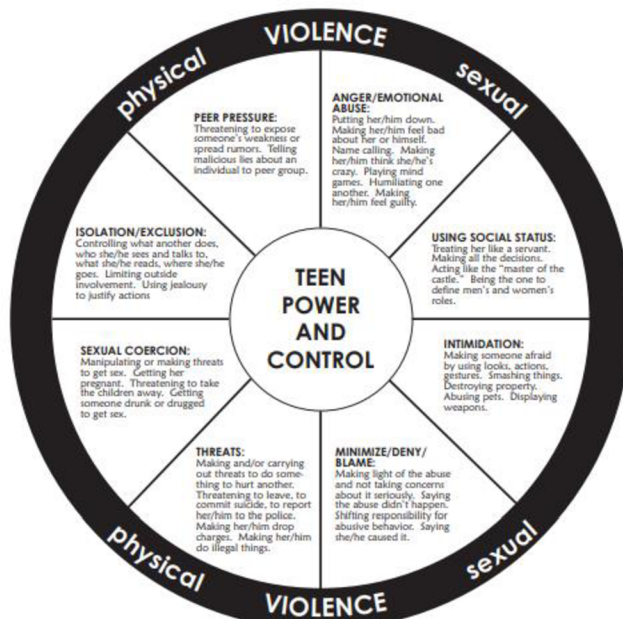
Jay. G. Silverman provedl v roce 2001 výzkum, ve kterém zjistil, že přibližně každá pátá studentka střední školy v Massachusetts někdy zažila fyzické nebo sexuální násilí ze strany svého partnera. Výzkum dále dokázal, že tato zkušenost může mít v budoucnu spojitost s užíváním návykových látek, poruchami příjmu potravy, rizikovým sexuálním chováním, těhotenstvím a sebepoškozováním. Odborníci, který se tímto rizikovým chováním zabývají, by se proto měli při své práci zaměřit na partnerské násilí jako na možný potenciální spouštěč (Silverman, 2001).

V České republice se výzkumu na toto téma věnovala v letech 2017-2019 společnost proFem. Při svém projektu s názvem *Love & Respect – Preventing Teen Dating Violence II* zjistila, že každý třetí člověk ve věku od 16 do 26 let, který má zkušenosti se vztahem, někdy zažil ze strany svého partnera násilí. Mezi nejčastější formy násilí pak dotazovaní uváděli extrémní žárlivost, facky a strkání, čtení zpráv z partnerova/partnerčina mobilu bez souhlasu, stalking, či nevyžádané polibky a doteky. Jako nejčastější následky pak byla zjištěna zhoršená pozornost, ztráta hmotnosti, nevolnost či myšlenky na sebevraždu (proFem, 2019).

4.1 Specifika partnerského násilí u adolescentů

Mezi specifika, která výrazně odlišují partnerské násilí mezi adolescenty od domácího násilí, patří nesdílení stejné domácnosti a zapojení do denního studia. Díky těmto rozdílům nejsou v těchto vztazích tolik rozšířené některé formy násilí, konkrétně sociální a ekonomické. Násilný jedinec není schopný zabránit svému partnerovi komunikovat se svými spolužáky a rodinou, se kterými je oběť v každodenním kontaktu. Mezi adolescenty také neexistuje materiální závislost, která by jim bránila v opuštění vztahu. V těchto letech nejsou osoby ještě v trvalém pracovním poměru, kvůli čemuž jsou finančně závislé na své původní rodině (Chromý, 2010).

Organizace Domestic Abuse Intervention Project společně s National Center on Domestic and Sexual Violence vytvořila takzvané „*Teen power and control wheel*“, které má znázorňovat formy násilí a nezdravého chování, které se může vyskytnout ve vztazích dospívajících. Toto „kolo“ je určeno pro sociální pracovníky pracující s mladými lidmi, kterým by mělo pomoci vzorce nezdravého chování včas objevit (Free Social Work Tools and Resources, nedatováno).

Obrázek 2 *Teen power and control wheel* Zdroj: Free Social Work Tools and Resources (n. d.)

Tyto formy násilí, které se mohou ve vztazích mladých lidí objevit, můžeme považovat jako závažný problém z mnoha důvodů. I přestože jsou adolescenti při řešení běžných obtíží a problémů spíše aktivní účastníci, kteří v těchto situacích volí strategii racionální (Macek, 2003), zvládnání konfliktních vztahových situací jim činí problémy. Jelikož se jedná o první intimní vztahy, jedinci často neví, jakým způsobem tyto nastalé komplikace řešit. Mezi jejich nejbližší lidi se často stále řadí rodiče, na které se však nechtějí s problémy obracet z důvodu snahy o osamostatnění. Není neobvyklé, že dospělí lidé vztahy mladých lidí podceňují a zjednodušují. Mnohdy je tak ani při zjevných indikátorech nemusí napadnout, že se ve vztahu násilí skutečně objevuje. Sami jedinci si pak vztahy často romantizují a přikrášlují. Před svými vrstevníky se snaží svůj vztah ukazovat v co nejlepší možné světlo.

Důležitou roli zde hraje i neupevněná sebedůvěra, která se formuje až v průběhu vytváření vlastní identity. Násilným zacházením však může být tento vývoj narušen a poškozen (Chromý, 2010).

Dnešní moderní doba nám přináší mnoho nových hrozeb, mezi které můžeme zařadit například mladými lidmi velmi používané sociální sítě. Právě na nich se může odehrávat nebezpečná forma násilí, před kterou se jedinec nemůže skrýt. Klasickým projevem kybernásilí v probíhajícím vztahu je kontrolování telefonu a online komunikace. Organizace ProFem (2018) ve svém průzkumu zjistila, že až 31,3 % mladých lidí zažila, že jim partner nebo partnerka bez dovození četli a kontrolovali zprávy. Ve většině případů ke kybernásilí však dochází až po ukončení vztahu, kdy se opuštěný jedinec chce své bývalé lásce pomstít.

Pokud si mezi sebou partneři posílají erotické zprávy, fotografie či videa, mluvíme o sextingu. Tyto zprávy mohou být problém právě po ukončení vztahu, kdy je jeden z partnerů může rozšířit na sociální sítě, nebo mezi známé a přátele. Oběť si ani po odstranění takového materiálu z veřejných sítí nemůže být jistá, že si fotky nebo videa nikdo nestáhl, a nezveřejní je znova. Dostává se tak do složité životní situace, která může vyústit až v sebevražedné sklony (Hulanová, 2012).

Jednou z forem násilného chování na sociálních sítích je také kyberstalking. Jedná se o chování, kdy jedinec používá internet ke sledování, obtěžování nebo vydírání jiné osoby (Hulanová, 2012). Čírtková (2008) ve své knize uvádí, že až u 50 % případů stalkingu je jako pronásledovatel uveden ex-partner, který není schopen přijmout konec vztahu.

4.2 Prevence a dostupná pomoc

Nejlepší způsob, jak předcházet vzniku násilí ve vztahu, je správná a účinná primární prevence. Pokud však selže, je důležité vědět, na jaké místa je možné se obrátit pro pomoc. V této podkapitole se podíváme na možnosti prevenci a dostupnou pomoc, která pro adolescenty existuje.

4.2.1 Prevence

Hlavním cílem prevence je vhodnými preventivními kroky eliminovat násilné chování v partnerských vztazích. Prevenci můžeme podle adresátů dělit na primární, která se zabývá celou společností, sekundární, která cílí na rizikové osoby a terciální, která směřuje na vztahy, kde již k násilí dochází (Špatenková a Ševčík, 2011).

Primární prevence je určena celé společnosti, a jejím cílem je snížení výskytu nových případů partnerského násilí v populaci. K předcházení nežádoucího chování je důležité veřejnost jasně a srozumitelně informovat o tom, co partnerské násilí je, a jak ho rozpoznat. Ohrožená osoba by se neměla bát požádat o pomoc svého blízkého nebo veřejnou organizaci. Ve škole by měly být zařazeny preventivní programy, které by už od mladého věku děti učily, jak se v případech, kdy se ve vztahu začíná objevovat násilí, správně zachovat (Špatenková a Ševčík, 2011). Mladí lidé nejsou často v prvních vztazích schopni rozpoznat, jaké chování je ještě adekvátní, a kdy už se jedná o začínající násilí (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008). Je proto důležité je při navazování prvních vztahů naučit, jak je budovat tak, aby byly zdravé (Australian Government, 2019). Kromě prevence specifické, je neméně důležitá i ta nespecifická. Klíčovou roli v ni hraje rodina, kde mají děti již od útlého věku možnost pozorovat mezilidské vztahy. Je proto důležité, aby se v ni nevyskytovalo násilné chování, které by děti později mohli považovat za přirozené (Špatenková a Ševčík, 2011).

Sekundární prevence cílí na rizikové skupiny osob a zaměřuje se na včasnou identifikaci přítomnosti násilí. Díky té je možné zabránit zhoršení situace a zmírnit negativní důsledky. Špatenková (2011) uvádí, že *“... časné indikátory domácího násilí jsou především komunikační problémy v rodině, predisponované rodinné pozadí a přítomnost vzájemně působících stresorů.”* Sekundární prevence může probíhat formou krizové intervence, poradenství nebo terapie. (Špatenková a Ševčík, 2011). Krizová intervence představuje okamžitou pomoc osobám, které se ocitly v krizi. Existují dvě formy poskytování této služby – v přímém kontaktu nebo po telefonu. Je nesmírně důležité, aby osoby při hledání pomoci nemusely překonávat žádné překážky. Cílem této pomoci je vrátit jedinci psychickou rovnováhu pomocí poskytnutí emocionální podpory a vyvolání pocitu bezpečí. Odborný pracovník může klienta podpořit ve ventilování nashromážděných emocí, dodání naděje a v naplánování dalších kroků, díky kterým krizi sám překoná (Špatenková, 2017).

Terciální prevence je směřována na osoby, kde již k násilí došlo. Jejím cílem tedy není násilí předcházet, ale zabránit jeho recidivě a opakování. Pracovníci v pomáhajících profesích se pak snaží zasazené osoby navrátit k “normálnímu životu” pomocí resocializace, reintegrace a reedukace. Patří do ní nejen pomoc obětem, ale také pomoc násilným osobám, kterým nabízí resocializační a reedukační programy (Špatenková a Ševčík, 2011).

4.2.2 Dostupná pomoc pro adolescenty v násilných vztazích

V současné době neexistují žádné organizace, které se specializují na problematiku násilí v partnerských vztazích mladých lidí. Jsou zde však alternativní možnosti, které si popíšeme níže.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní pomoc dětem ve věku od 6 do 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy. Jedná se o bezplatnou a anonymní službu, kterou můžeme nalézt v každém větším městě. Nabízí širokou škálu služeb, včetně poradenství, podpory, poskytnutí informací nebo pomoc s nalezením odborníka, např. psychologa (Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách).

Bezplatnou okamžitou pomoc pro děti, mládež a studující do 26 let nabízí také Linka bezpečí. Jedná se o nepřetržitou anonymní telefonní službu poskytující krizovou pomoc a poradenství dětem a mladistvým, kteří se nacházejí v tíživé životní situaci (Linka bezpečí, nedatováno).

Bílý kruh bezpečí nabízí ambulantní pomoc obětem násilí v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě, Plzni, Pardubicích, Českých Budějovicích, Liberci a Jihlavě. Oběti zde mohou najít pomoc ve formě odborného poradenství v právní, sociální a psychologické oblasti. Služba nabízí také Linku pomoci obětem kriminality a domácího násilí, která volajícímu poskytne podporu, případně mu předá kontakt na nejbližší specializované pracoviště (Bílý kruh bezpečí, nedatováno).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Charakteristika výzkumného šetření

Praktická část této práce je zaměřena na zjištění výskytu násilí v partnerských vztazích adolescentů. V této kapitole se zaměříme hlavně na výzkumný cíl a otázky, výzkumnou strategii, metodu sběru dat, popis výzkumného vzorku a předvýzkum. Další kapitola se bude zabývat výsledky výzkumu.

5.1 Výzkumné otázky a výzkumný cíl

Cílem praktické části práce je zjistit výskyt násilí v partnerských vztazích adolescentů. Konkrétně jsem se zaměřila na chování, které je typické pro psychické, fyzické, sociální a sexuální násilí. V poslední části mého dotazníku se nacházely otázky pro respondenty, kteří některé z forem partnerského násilí zažily. Zjišťovala jsem v nich adolescentní věk, ve kterém se násilí ve vztahu nacházelo, jak násilí řešily a jaké na ně mělo násilí následky.

Jako výzkumné otázky jsem si zvolila:

1. Jaké formy násilí se ve vztazích adolescentů objevují nejčastěji?
2. Ve kterém adolescentním věku se partnerské násilí objevuje nejvíce?
3. Jak adolescenti násilí ve vztahu řeší?
4. Jaké následky zanechalo násilí v takto mladém věku na obětech?

5.2 Výzkumná strategie

K vypracování praktické části bakalářské práce jsme zvolili kvantitativní metodu výzkumu. Chráska (2016) ve své knize uvádí, že kvantitativní výzkum má několik kroků, kteří jsou propojené a na sobě závislé. Jedná se o stanovení problému, formulaci hypotézy, testování hypotézy a vyvození závěrů.

5.3 Metoda sběru dat

Hlavním nástrojem sběru dat byl zvolen dotazník vlastní konstrukce, který byl vytvořen v online formě prostřednictvím Google Formuláře. Otázky byly předem připraveny a pečlivě formulovány. V dotazníku se nacházelo celkem 21 otázek rozdělených do 3 částí. V první části respondenti odpovídali na otázky, které se týkaly základních informací typu pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání. Druhá část měla celá společný nadpis „*Stalo se Vám někdy v partnerském vztahu v adolescentním věku (15-21 let), že ...*“. Nacházelo se v ní 15 otázek týkajících se násilí ve vztahu, na který respondenti mohli odpovědět „*Ano,*

opakovaně“, „*Ano, jednou*“ nebo „*Ne, nestalo*“. Poslední část byla určena pro ty, kteří nějakou z forem násilí ve vztahu v adolescentním věku zažili. Otázky v ní se zaměřovaly na věk, ve kterém dotazovaní násilí ve vztahu zažili, jak násilí řešili a zda na ně mělo násilí nějaké následky. U posledních tří otázek mohli dotazovaní zvolit více možností, u poslední týkající se následků mohli dopsat svoji vlastní odpověď.

5.4 Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek se skládá z osob starší 15 let, kteří mají v období adolescence zkušenost s partnerským vztahem. Abych svůj výzkum obohatila o lidi i ve zkoumaném věku, zaslala jsem dotazník učitelům pedagogiky na střední škole, který dotazník rozšířil mezi studenty druhého, třetího a čtvrtého ročníku.

5.5 Předvýzkum

Před spuštěním online dotazníku jsem provedla předvýzkum, který měl ověřit srozumitelnost a vhodnost otázek. Celkem bylo osloveno celkem 5 lidí. Na základě jejich zpětné vazby bylo pár otázek lehce přeformulováno a jinak seřazeno (Skutil et al., 2011).

5.6 Analýza dat

Pro analýzu dat byla vybrána deskriptivní statistika, kterou Janáček (2022) popisuje jako oblast základních statistických ukazatelů, jako je průměr, medián nebo směrodatná odchylka. Pomáhá nám snadněji popsat a analyzovat data, která později díky jejím metodám jsme schopni dat do grafů a tabulek. Díky tomu jsme schopni je lépe vyhodnotit. (Hendl a kol., 2022).

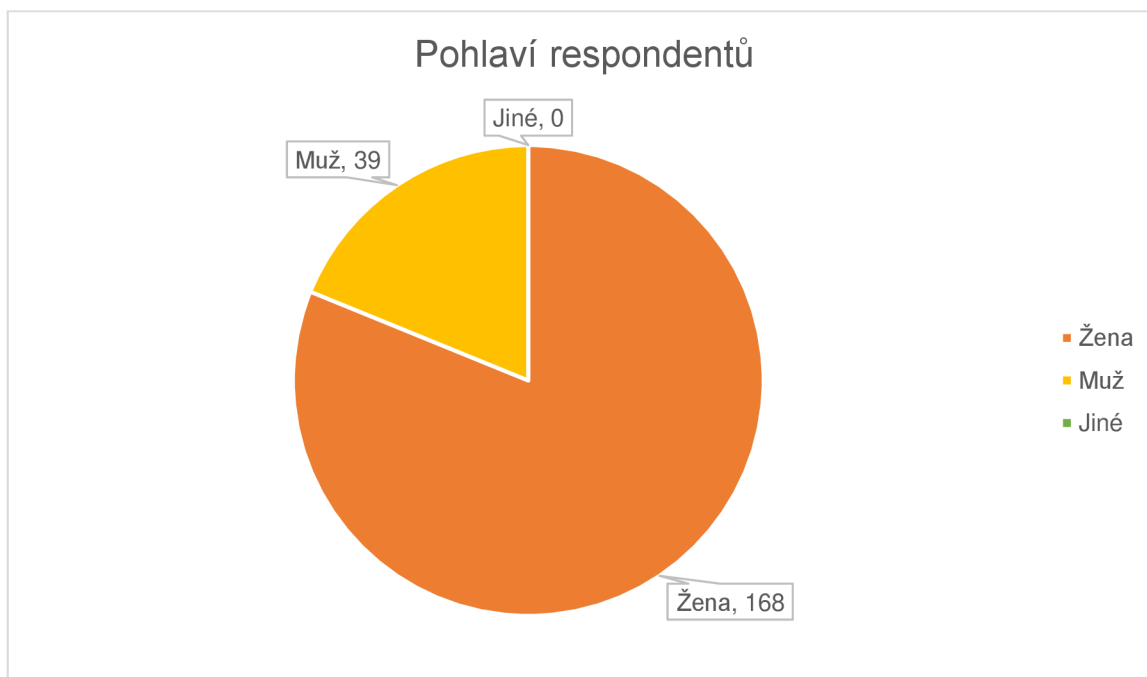
6 Výsledky dotazníkového šetření

Tato kapitola se bude věnovat výsledkům dotazníkového šetření. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 234 respondentů, z toho muselo být 27 odpovědí smazáno z důvodu chybného vyplnění. Celkem se tedy výzkumný soubor skládá z 207 osob. Dotazované položky jsou níže individuálně zpracovány a doplněny o grafy. Procentuální výsledky jsou zaokrouhleny na celé číslo. Dotazník byl pro lepší přehlednou rozdělen na celkem tři části.

První část

První část obsahuje otázky na základní informace. Všechny otázky jsou uzavřené a lze v nich zvolit pouze jednu odpověď.

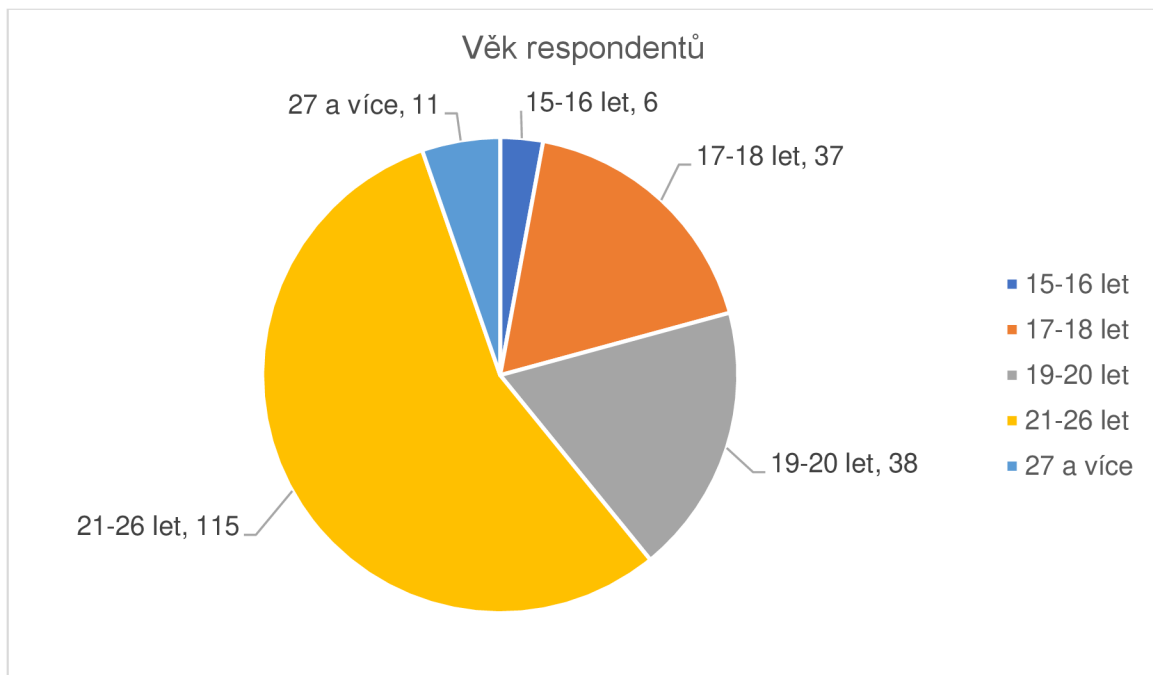
Položka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1 *Pohlaví respondentů*

V rámci dotazníkového šetření se nám podařilo získat celkem 207 validních odpovědí. Výzkumný vzorek $N = 207$. Graf 1 nám ukazuje, že z tohoto počtu je 81 % dívek a 19 % chlapců. Možnost jiné zvolilo 0 % dotazovaných.

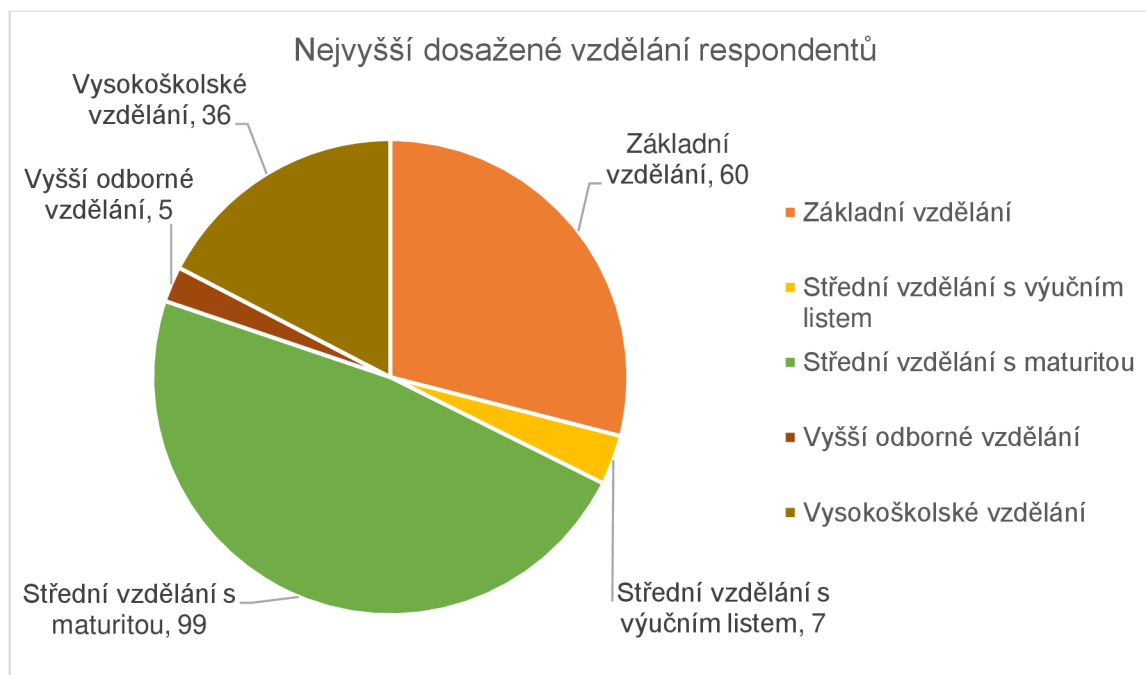
Položka č. 2: Jaký je Váš Věk?

Graf 2 *Věk respondentů*

Graf 2 nám ukazuje, že nejčastěji na dotazník odpovídali respondenti ve věku 21-26 let (56 %) a 19-20 let (18 %). Naopak nejméně jsou zastoupeni lidé ve věku 15-16 let (3 %) a 27 a více let (5 %). Po analýze dat jsme zjistili, že průměrný věk respondentů činil 23 let. Tento věkový průměr je pro náš výzkum ideální, jelikož tito jedinci již prošli celým obdobím adolescence. Zároveň však mají toto období stále v živé paměti, díky čemuž nejsou jejich vzpomínky zkreslené časem.

Položka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

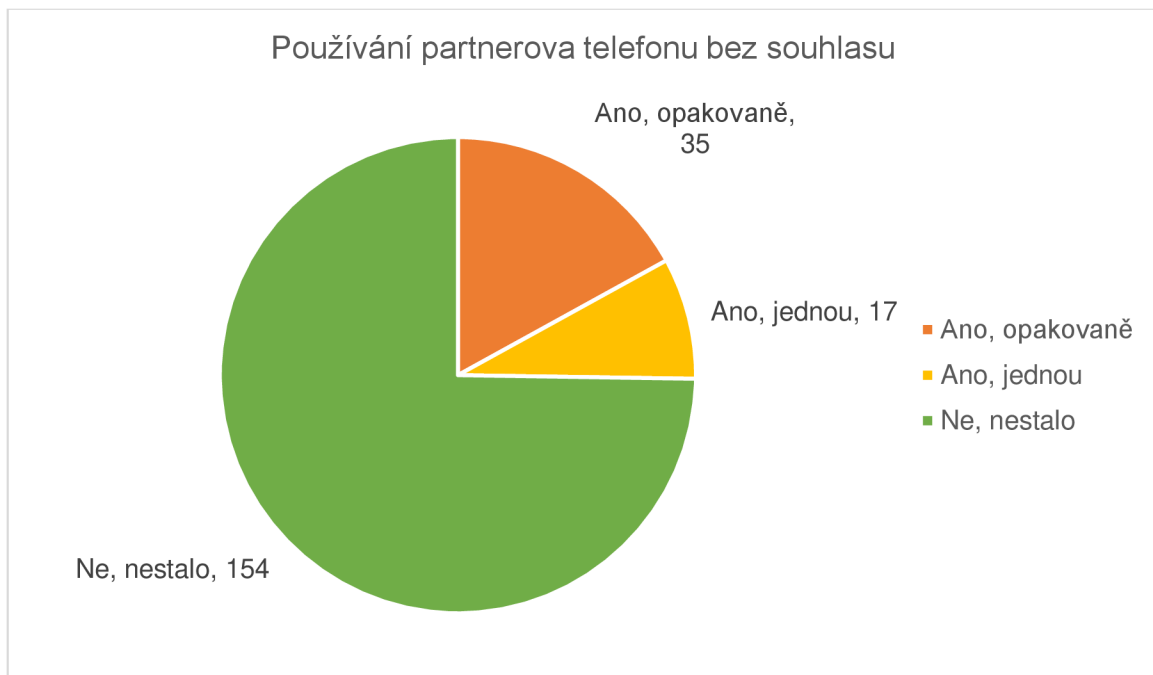
Graf 3 ukazuje, že 48 % respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou. Nejméně se zúčastnilo lidí s vyšším odborným vzděláním (3 %) a se středním vzděláním s výučním listem (3 %).

Konkrétně respondenti se základním vzděláním uváděli setkání s násilím v 64 %, u respondentů se středním vzděláním a výučním listem 100 %, respondenti se středním vzděláním s maturitou 81 %, u respondentů s vyšším odborným vzděláním 40 %, respondenti s vysokoškolským vzděláním 89 %.

Druhá část

Ve druhé části jsou otázky zaměřené na konkrétní formy násilí ve vztahu. Celá druhá část měla nadpis „*Stalo se Vám někdy v partnerském vztahu v adolescentním věku (15-21 let), že ...*“. Otázky byly uzavřené, respondenti tedy mohli vybrat pouze jednu odpověď.

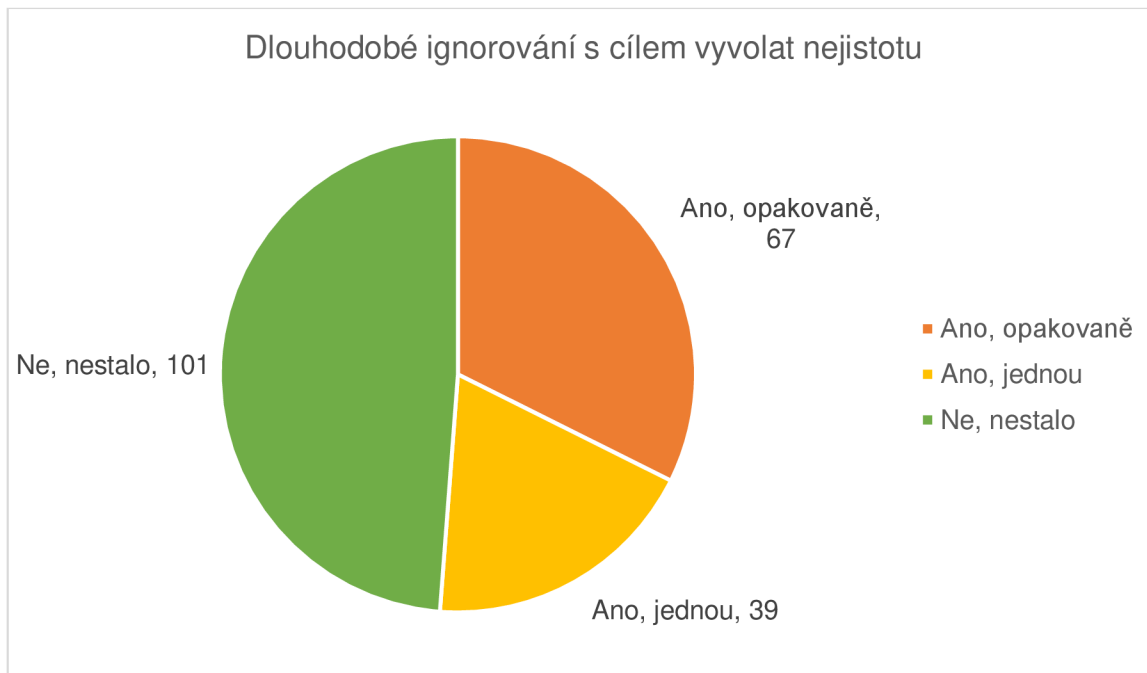
Položka č. 4: ... váš partner bez vašeho souhlasu používal váš telefon?

Graf 4 Používání partnerova telefonu bez souhlasu

Graf 4 ukazuje, že celkem 17 % respondentů ve vztahu opakovaně zažilo, že jejich partner bez jejich souhlasu používal jejich mobilní telefon. Jednou se tento incident stal 8 %, a nikdy se nestal 75 %. Toto chování je dále v práci bráno jako forma sociálního násilí.

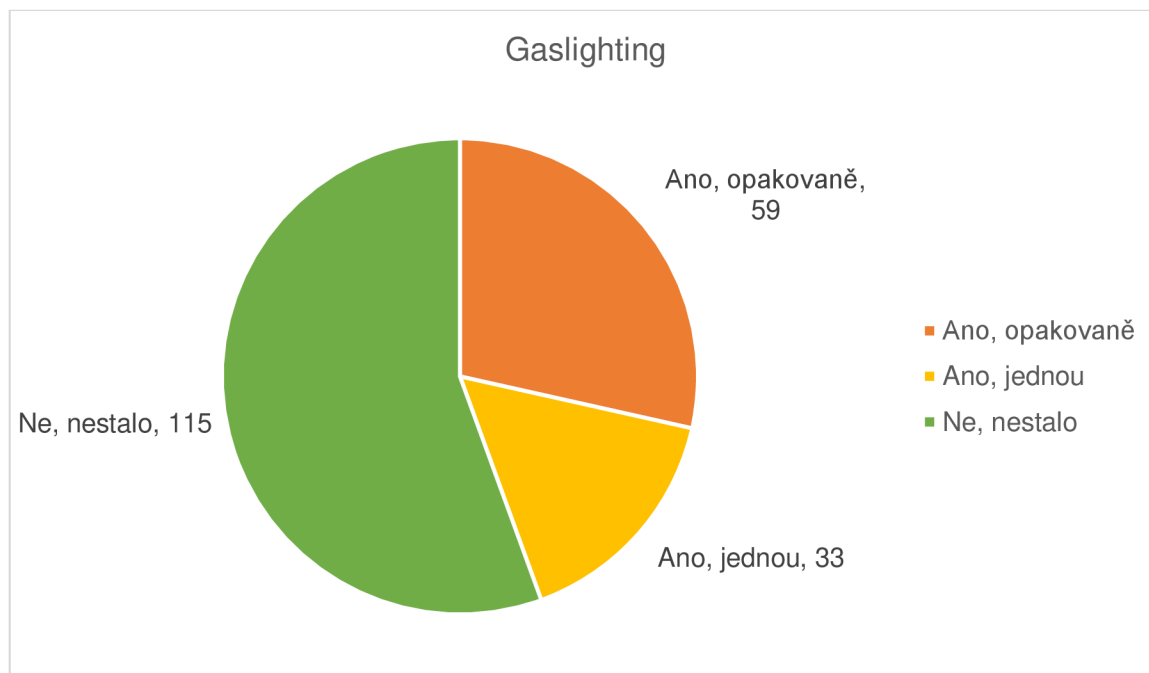
Položka č. 5: ... vás váš partner záměrně dlouhodobě ignoroval s cílem vyvolat ve vás nejistotu?

Graf 5 Dlouhodobé ignorování s cílem vyvolat nejistotu

Graf 5 nám ukazuje, že dlouhodobé ignorování partnerem s cílem vyvolat nejistotu ve vztahu opakovaně zažilo 32 % respondentů. Jednou to zažilo 19 % dotazovaných, a nikdy to nezažilo 49 %. Dlouhodobé ignorování zažilo ve svém vztahu 54,2 % žen, což z něho dělá u jejich pohlaví nejčastěji prožívaný projev násilí. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

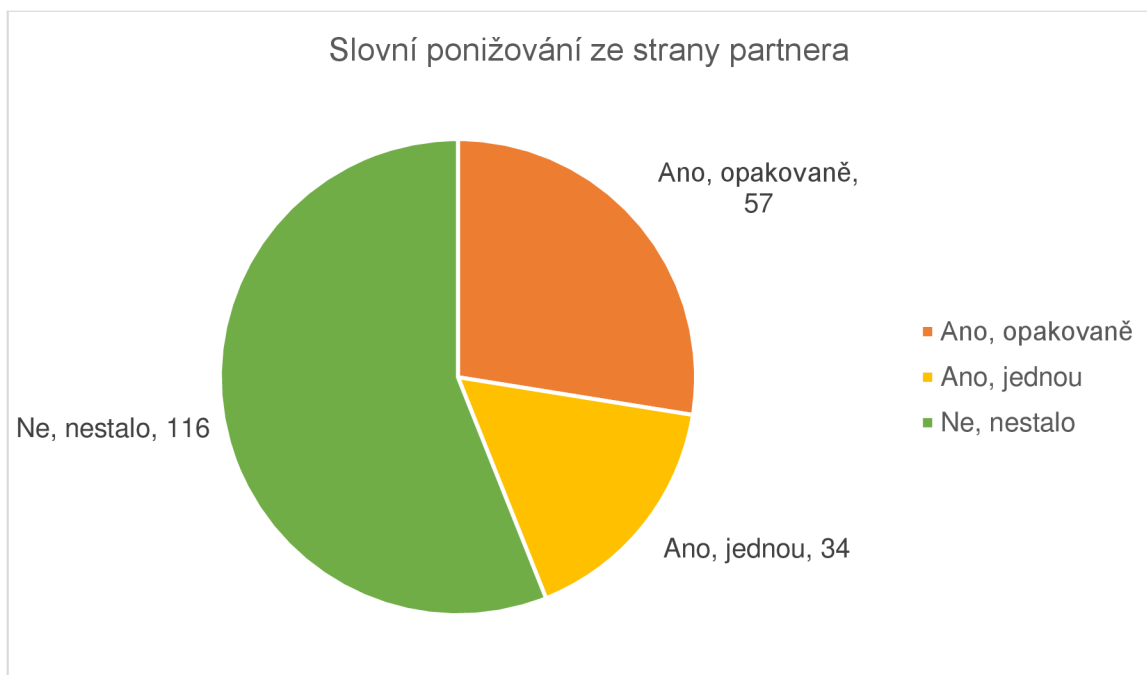
Položka č. 6: ... váš partner popíral nebo zkresloval prožité události s cílem zpochybnit vaše vnímání reality? (gaslighting)

Graf 6 *Gaslighting*

Graf 6 nám ukazuje, že celkem 28 % respondentů ve vztahu opakovaně zažilo gaslighting. Jednou se popírání nebo zkreslování prožité události stalo 16 % respondentů, a nikdy se nestalo 56 %. Toto chování je dále v práci bráno jako forma psychického násilí.

Položka č. 7: ... vás váš partner slovně ponižoval?

Graf 7 Slovní ponižování ze strany partnera

Slovní ponižování od svého partnera opakovaně zažilo 28 % respondentů. Jednou to zažilo 16 %, a nikdy to nezažilo 56 % dotazovaných. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

Položka č. 8: ... vás váš partner slovně urážel před ostatními lidmi?

Graf 8 Slovní urážení před ostatními lidmi

Graf 8 ukazuje, že nikdy nezažilo slovní urážení před ostatními lidmi 69 % dotazovaných. Opakovaně to zažilo 17 %, a jednou 14 %. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

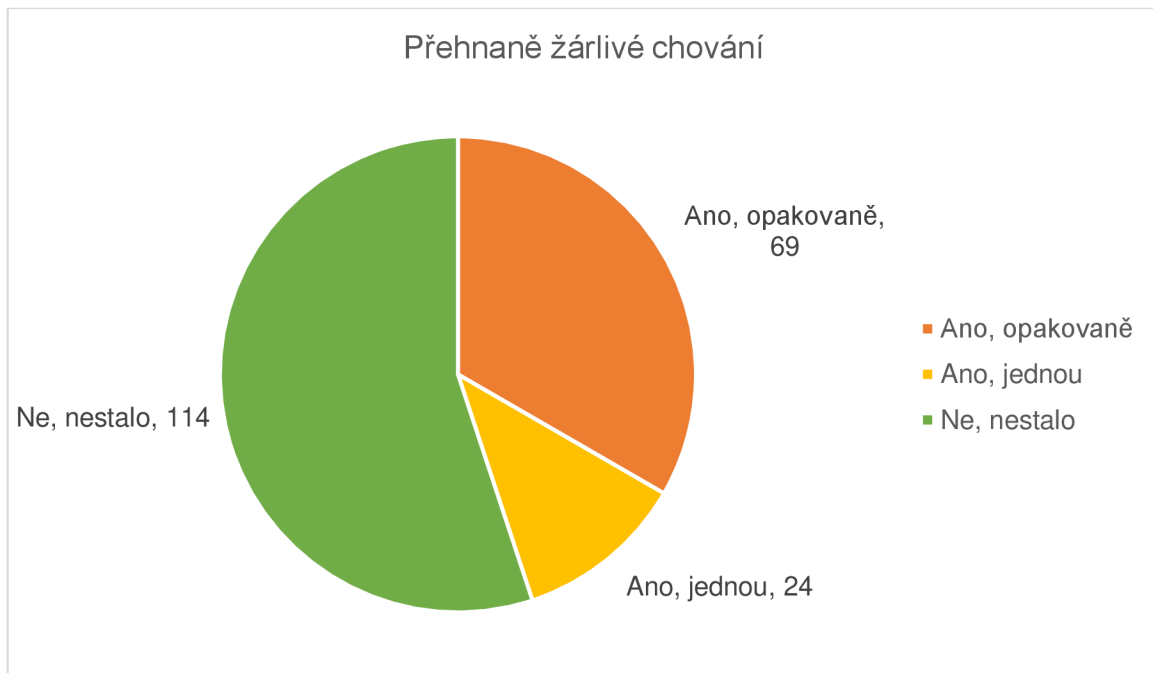
Položka č. 9: ... vám váš partner záměrně zničil nějakou vaši oblíbenou věc?

Graf 9 Úmyslné zničení oblíbené věci

Nejlépe dopadla otázka, která se zabývala tématem úmyslného zničení oblíbené věci. Graf 9 ukazuje, že opakovaně toto chování zažilo pouze 1 % respondentů, jednou pouze 3 %, a nikdy to nezažilo 96 % dotazovaných. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

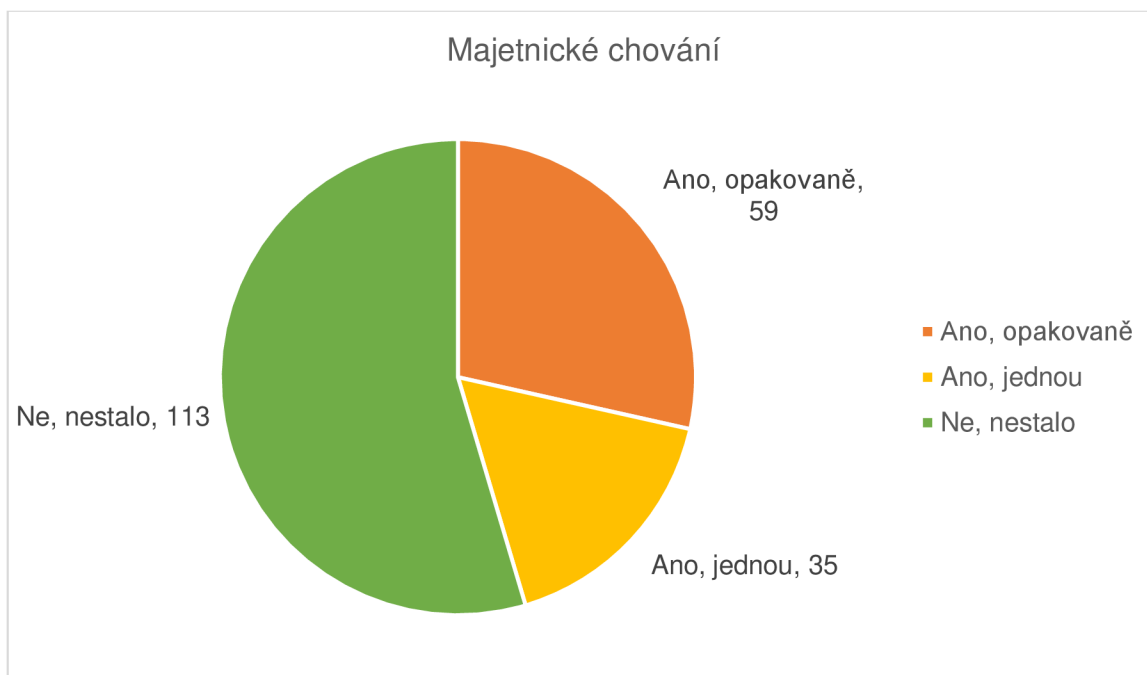
Položka č. 10: ... váš partner projevil přehnaně žárlivé chování? (např. bezdůvodné obviňování z nevěry)

Graf 10 Přehnaně žárlivé chování

Graf 10 nám ukazuje, že 33 % respondentů ve svém vztahu opakovaně zažilo ze strany partnera přehnaně žárlivé chování. Jednou toto chování zažilo 12 % dotazovaných, a nikdy 55 %. Přehnaně žárlivé chování zažilo ve svém vztahu 48,7 % mužů, což z něho dělá u jejich pohlaví nejčastěji prožívaný projev násilí. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

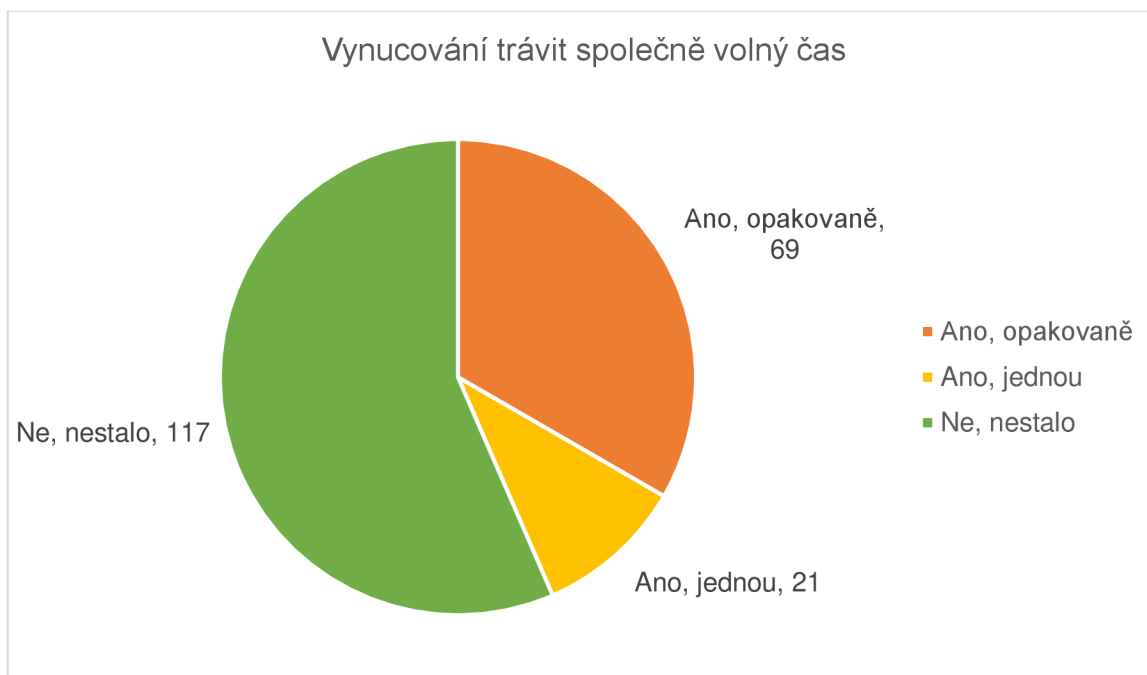
Položka č. 11: ... se váš partner choval majetnický?

Graf 11 Majetnické chování

Graf 11 ukazuje, že majetnické chování od svého partnera opakovaně zažilo 28 %, jednou pak 17 % respondentů. Odpověď „Ne, nestalo“ zvolilo 55 % dotazovaných. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma sociálního násilí.

Položka č. 12: ... si váš partner vynucoval trávit s vámi váš volný čas?

Graf 12 *Vynucování trávit společně volný čas*

Graf 12 nám ukazuje, že opakovaně zažilo vynucování trávit společně volný čas zažilo 33 % dotazovaných. Jednou se to stalo 10 %, a nikdy se to nestalo 57 % respondentů. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma sociálního násilí.

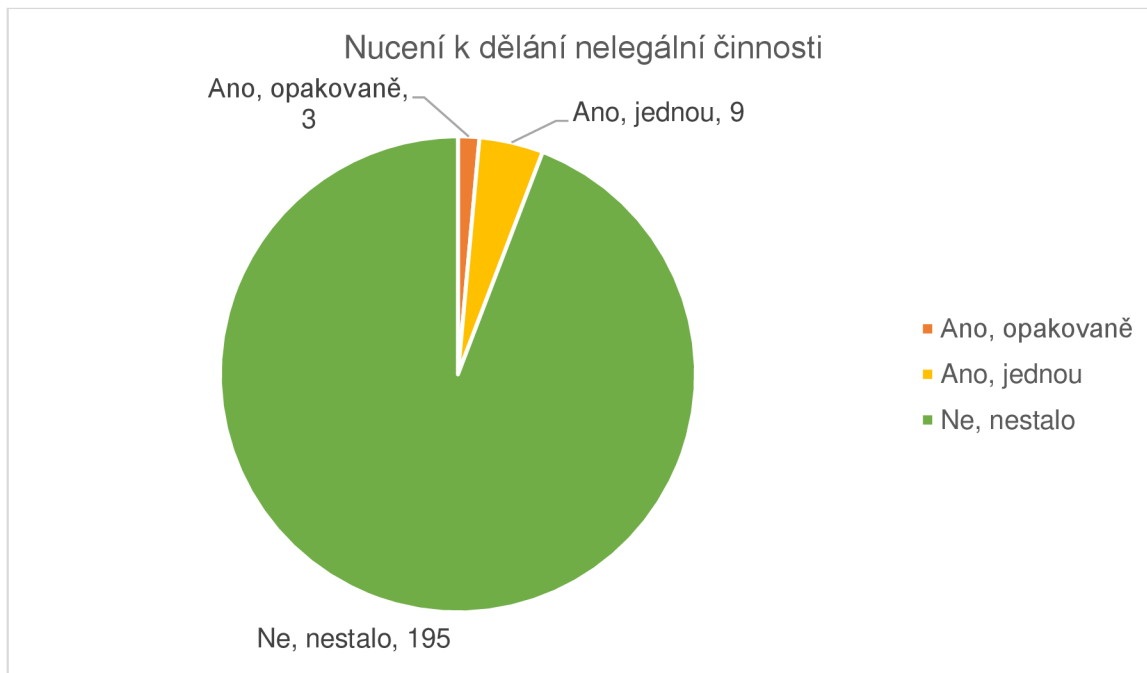
Položka č. 13: ... váš partner rozhodoval, s kým můžete trávit váš volný čas?

Graf 13 *Rozhodování o tom, s kým může partner trávit volný čas*

Na grafu 13 můžeme vidět, že formu sociálního násilí, kdy partner rozhodoval, s kým může dotazovaný trávit svůj volný čas, zažilo opakovaně 22 % respondentů. Jednou toto chování zažilo 16 % dotazovaných, a nikdy 62 %. Toto chování je dále v této práci dále bráno jako forma sociálního násilí.

Položka č. 14: ... vás váš partner nutil udělat nelegální věc? (např. krádež, užívání omamných látek, ...)

Graf 14 *Nucení k děláni nelegální činnosti*

Druhý nejlepší výsledek vyšel u otázky, která se ptala na nucení k nelegální činnosti. Graf 14 nám ukazuje, že opakovaně to zažili pouze 2 % respondentů, jednou 4 %, a nikdy 94 %. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

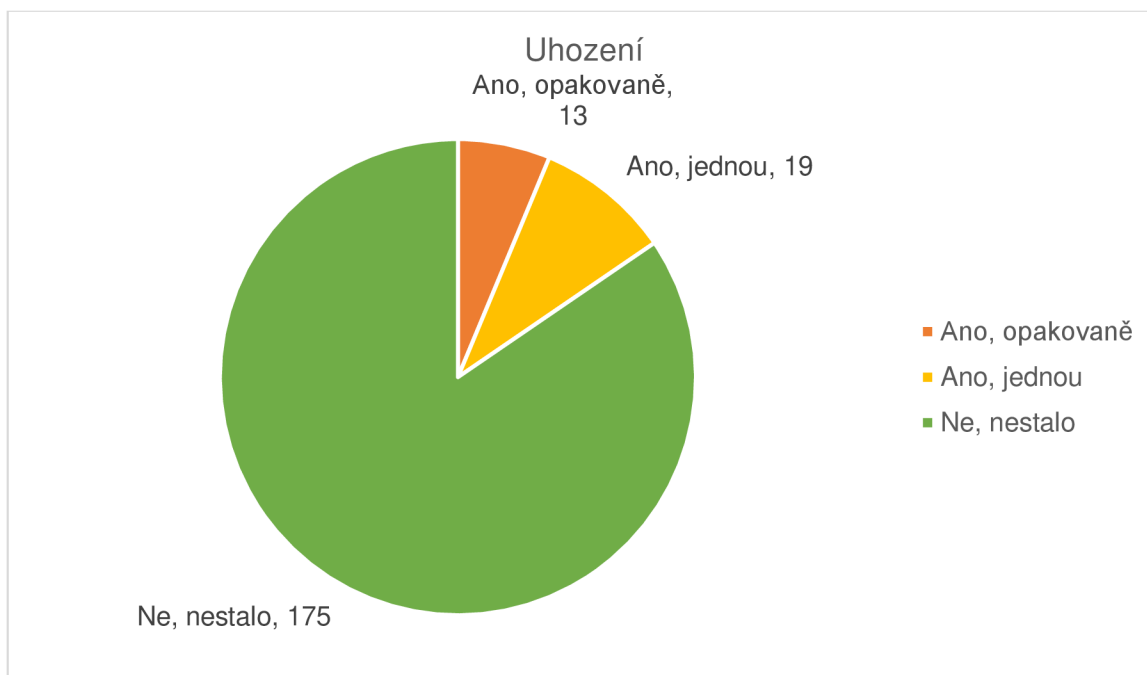
Položka č. 15: ... vám váš partner vyhrožoval, že pokud se rozejdete, ublíží si?

Graf 15 Vyhrožování ublížením po rozchodu

Graf 15 nám ukazuje, že 15 % lidí opakovaně zažilo vyhrožování, že si jejich partner/ka po rozchodu ublíží. Jednou to zažilo 11 % respondentů, a nikdy 74 %. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma psychického násilí.

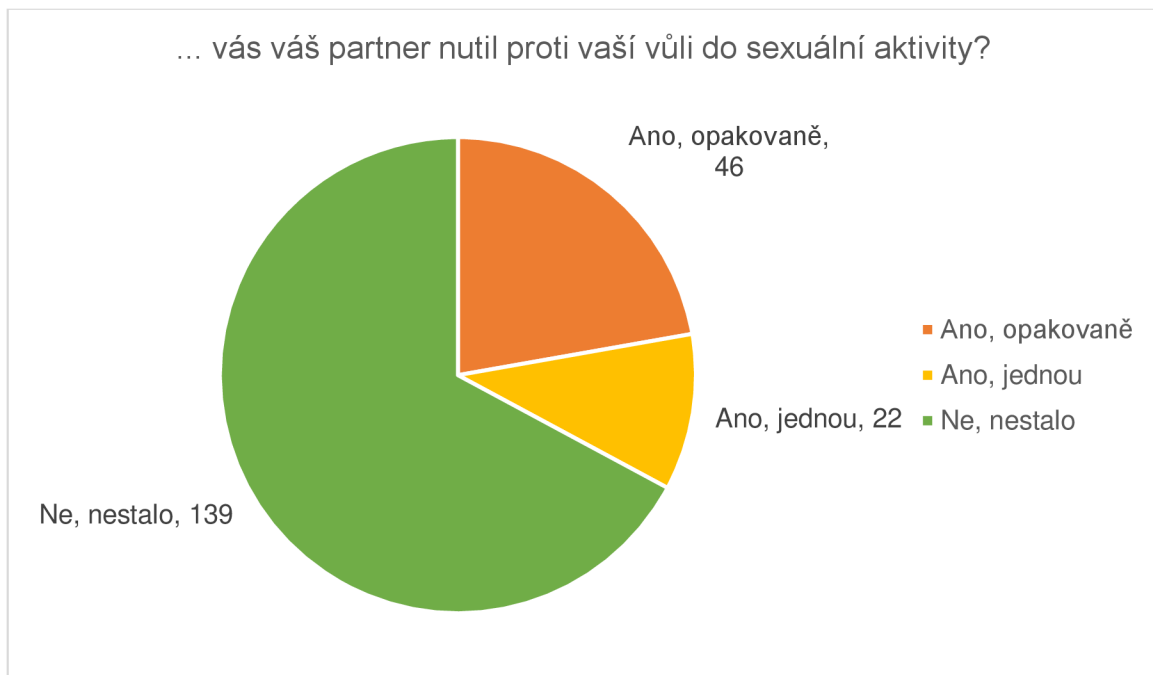
Položka č. 16: ... vás váš partner uhočil?

Graf 16 *Uhození*

Další otázka byla zaměřená na fyzické násilí. Graf 16 nám ukazuje, že celkem 6 % dotazovaných bylo ve vztahu partnerem opakovaně uhozeno. Jednou to zažilo celých 9 % respondentů, nikdy pak 85 %. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma fyzického násilí.

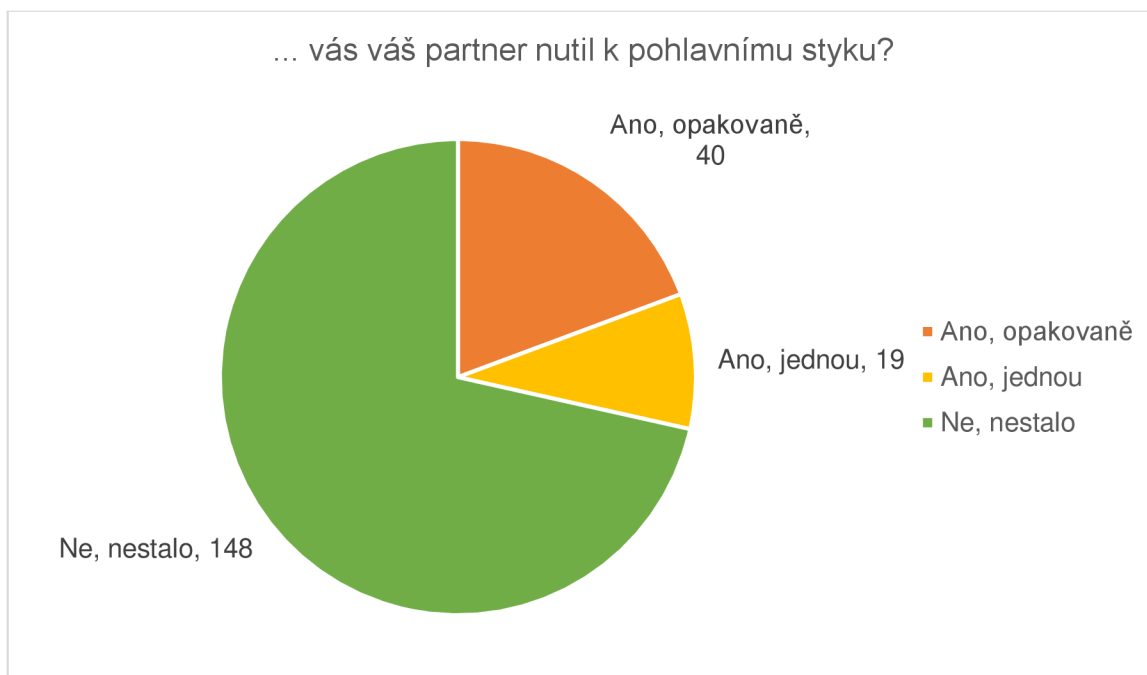
Položka č. 17: ... vás váš partner nutil proti vaší vůli do sexuální aktivity?

Graf 17 Nucení do sexuální aktivity

Další otázky byly zaměřeny na sexuální násilí. Z grafu můžeme vidět, že celkem 22 % dotazovaných ve svém vztahu ze strany partnera opakovaně zažilo nucení do sexuální aktivity. Jednou to zažilo 11 %, nikdy 67 % respondentů. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma sexuálního násilí.

Položka č. 18: ... vás váš partner nutil k pohlavnímu styku?

Graf 18 Nucení k pohlavnímu styku

Graf 18 nám ukazuje, že 19 % respondentů opakovaně zažilo nucení k pohlavnímu styku, a jednou to zažilo 9 %. Nikdy se tento incident nestal 72 % dotazovaných. Toto chování je v této práci dále bráno jako forma sexuálního násilí.

TŘETÍ ČÁST

Poslední část byla určena pro osoby, které v předchozích 15 otázka zvolili alespoň u jedné z otázek odpověď „*Ano, opakovaně*“ nebo „*Ano, jednou*“. Respondenti mohli zvolit více možností, u poslední otázky mohli dopsat svoji odpověď.

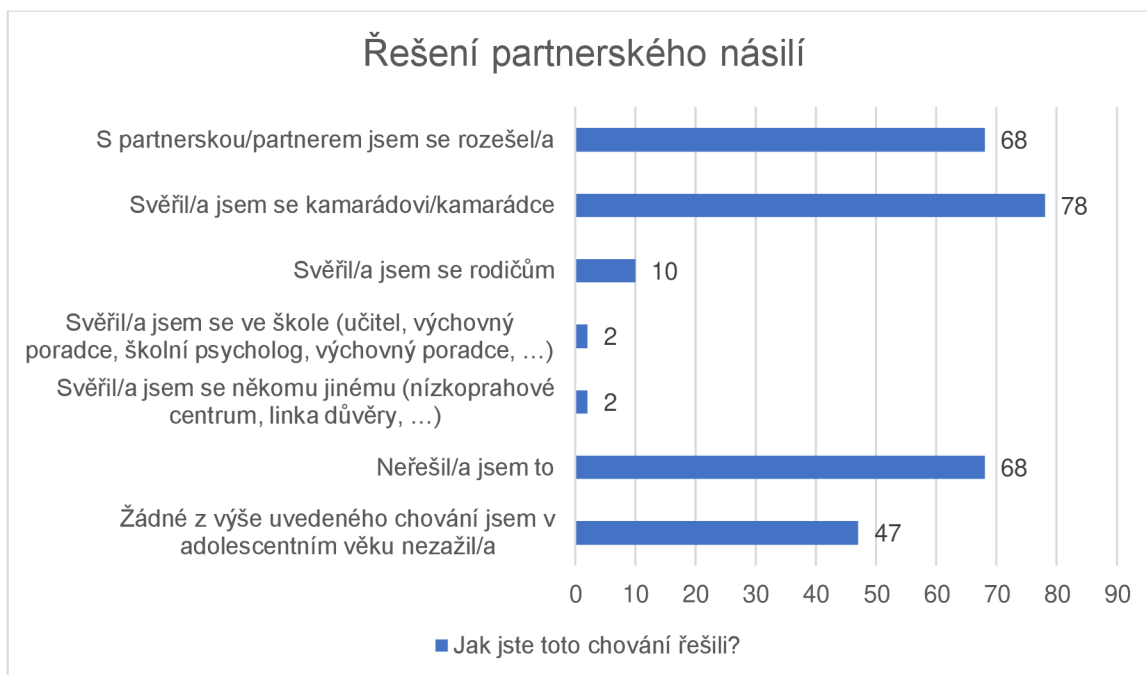
Položka č. 19: Pokud jste některé z výše uvedeného chování zažili, v jakém věku to bylo?

Graf 19 *Věk, ve kterém se partnerské násilí vyskytovalo*

Na grafu č. 19 můžeme vidět, v kolika letech se nejčastěji násilí ve vztahu objevovalo, a kolik lidí násilí ve vztahu nikdy nezažilo. Respondenti u této otázky mohli zvolit více možností. Nejvíce se násilí ve vztahu objevovalo v 17 a 18 letech.

Položka č. 20: Jak jste toto chování řešili?

Graf 20 *Řešení partnerského násilí*

Respondenti mohli i u této otázky volit více možností. Z grafu můžeme vidět, že respondenti nejčastěji volili možnost svěřeni se kamarádce/kamarádovi, nebo se rozhodli s partnerem rozejít. Je zde však také velké množství mladých lidí, kteří se rozhodli toto chování partnera neřešit a být s ním i nadále.

Položka č. 21: Jaké na vás toto chování zanechalo následky?

Graf 21 *Následky partnerského násilí*

Poslední otázka mého dotazníku se zabývala následky prožitého násilí. Zde mohli respondenti zvolit více možností, případně si pod políčkem „Jiná...“ dopsat svoji vlastní. Z grafu můžeme vidět, že 96 respondentů má po násilném vztahu snížené sevědomí. Sebevražedné myšlenky zvolilo 15 a sebepoškozování 11 lidí. Žádné následky nemělo násilí pouze na 40 lidí ze 160. Do kolonky „Jiná...“ napsali dotazovaní např. neschopnost najít si další vztah, problémy s důvěrou, pocit zrady, ponížení, nechut' k sexu, promiskuitu, depresivní stavy, trauma nebo zvýšenou konzumaci alkoholu.

7 Diskuse

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit výskyt násilí v partnerských vztazích adolescentů. Výzkumné otázky se pak více zaměřovaly na ty respondenty, kteří již některou z forem násilí ve vztahu zažili. Konkrétně jsme v těchto otázkách zjišťovali, jaké formy násilí se nejčastěji objevují, v jakém věku se násilí ve vztahu vyskytovalo, jak adolescenti toto násilné chování řešili, a jaké na ně mělo následky.

Z reprezentativního vzorku 207 dotazovaných respondentů (n=207) nezažilo žádnou z forem násilí pouze 47 lidí (23 %), konkrétně 35 žen a 12 mužů. Naopak 160 osob (77 %) alespoň jednou za život zažilo některou z dotazovaných forem násilí. Přesněji se jednalo o 133 žen a 27 mužů. Pokud se zaměříme pouze na respondenty mužského pohlaví, zažilo partnerské násilí 69 % dotazovaných. U žen zažilo násilné chování ze strany svého partnera 79 % respondentek. Tyto výsledky nám ukazují, že oběťmi násilí v partnerských vztazích nejsou pouze ženy, ale i muži. V celém dotazníku zvolilo pouze 7 lidí, že zažili pouze jedno z násilného chování. Jednalo se o dlouhodobé ignorování, dlouhodobý gaslighting, dlouhodobé ponižování, dlouhodobé žárlivé chování, majetnické chování a nucení do sexuální aktivity. Každý respondent zvolil v dotazníku v průměru 4 násilné formy chování.

VO1: Jaké formy násilí se ve vztazích adolescentů objevují nejčastěji?

Odpovědi na první výzkumnou otázku se zabývala celá druhá část dotazníkového šetření. Dotazovaným byly kladeny otázky zaměřující se na násilné chování, které se může ve vztahu objevit. Konkrétně byly tyto otázky směřované na psychické, sociální, sexuální a fyzické násilí. Ekonomické násilí nebylo do dotazníku zařazeno, jelikož se ve vztazích adolescentů objevuje jen velmi zřídka (Chromý, 2010). Pro usnadnění analýzy byly obě kladné odpovědi („*Ano, opakovaně*“ a „*Ano, jednou*“) spojeny do jedné kategorie jako odpověď „*Ano*“. Díky tomu jsme byli schopni lépe určit, které formy partnerského násilí se objevují ve vztazích adolescentů nejčastěji. Při vyhodnocování dat jsme seskupili všechny otázky týkající se stejné formy násilí a vypočítali jsme aritmetický průměr kladných a záporných odpovědí. Dále uvedená procenta budou vypočítána z celého výzkumného vzorku (n=207).

Při detailnější analýze jsme zjistili, že nejčastější forma násilí vyskytující se ve vztazích adolescentů, je násilí sociální. Alespoň jednou zažilo některou jeho podobu ve svém vztahu 37,75 % respondentů. Nejčastěji se tato forma projevuje způsobem, kdy si partner vynucuje trávit s obětí její volný čas (43 %). Na druhém místě nám vyšlo násilí psychické, které zažilo 31,375 % respondentů. Celkem 45 % dotazovaných zvolilo, že zažili ze strany svého

partnera přehnaně žárlivé chování. Sexuální násilí, nejčastěji ve formě nucení do sexuální aktivity (33 %), ve vztahu zažilo 30,5 % dotazovaných. Nejméně se ve vztazích adolescentů vyskytuje násilí fyzické, které zažilo pouze 15 % dotazovaných.

VO2: Ve kterém adolescentním věku se partnerské násilí objevuje nejvíce?

Na druhou výzkumnou otázku odpovídala položka č. 19. V ní respondenti udávali věk, ve kterém násilí ve vztahu zažili. Nejčastěji voleným věkem bylo 17 let. Ve kterém násilí zažilo 31,4 % dotazovaných. Z grafu 19 lze vyčíst, že do tohoto věku se četnost násilí ve vztazích zvyšuje. V 15 letech uvedlo pouze 10,6 % respondentů, že násilí zažilo, zatímco v 16 letech se počet zvýšil na 22,7 %. Naopak po 17 letech se výskyt násilí opět snižuje. Nejméně respondentů, pouze 15 %, zvolilo 21 let.

Pro našem výzkumu mohou existovat dva důvody, proč se výskyt násilí se zvyšujícím věkem snižuje. Tím prvním je stáří respondentů, kteří dotazník vyplňovali. Celkem 39,2 % dotazovaných bylo totiž v době uskutečnění výzkumu mladších 21 let. Zde spatřuji limity dotazníku, jelikož mladší lidé nemohli zvolit věk, který překračuje jejich reálný. Druhým důvodem může být roustoucí vyspělost, která s vyšším věkem přichází. Adolescenti si postupem času díky zkušenostem více uvědomují, které chování ve vztahu ještě akceptují, a které považují za nepřijatelné. Tyto poznatky nám mohou být užitečné při zařazování primárního preventivního programu ve školách. S ohledem na skutečnost, že 22 respondentů uvedlo, že zažilo násilí již v 15 letech, je dobré začít s prevencí již na základní škole.

VO3: Jak adolescenti násilí ve vztahu řeší?

Odpověď na třetí výzkumnou otázku nám v dotazníku poskytla položka č. 20. V ní respondenti uváděli, jakým způsobem násilí v adolescentním věku řešili. Respondenti zde mohli zvolit více možností. Zde je důležité říct, že 47 respondentů (23 %) násilí ve vztahu nikdy nezažilo. Dále uvedená procenta budou vypočítána pouze z vybraného výzkumného vzorku, který zahrnuje pouze osoby, které násilí ve svém partnerském vztahu v adolescentním věku zažily (n=160).

Z vybraného výzkumného vzorku celkem 68 respondentů (42,5 %) odpovědělo, že jako řešení zvolili rozchod s partnerem/partnerkou. Stejný počet osob také zvolil, že násilí ve vztahu neřešili. Celkem 78 respondentů (48,8 %) uvedlo, že se svěřili kamarádovi/kamarádce. Pouze 10 respondentů (6,3 %) zvolilo možnost svěření se rodičům, a pouze 4 dotazovaní (2,5 %) uvedli možnost svěření se ve škole nebo někomu jinému. Zde vidíme potenciální

nebezpečí, jelikož adolescenti ve většině případů nejsou schopni vyrovnat se s takovou náročnou životní zkušeností sami. Nevyhledání odborné pomoci by mohlo mít za následek zhoršení psychického stavu, snížené sebevědomí nebo sebepoškozující chování.

VO4: Jaké následky zanechalo násilí v takto mladém věku na obětech?

Poslední otázka dotazníku se zaměřovala na následky partnerského násilí. Respondenti si zde mohli vybrat z předem určených odpovědí, nebo do kolonky „*Jiné...*“ napsat svoji vlastní. Zároveň mohli zvolit více možností. Dále uvedená procenta budou vypočítána pouze z vybraného výzkumného vzorku, který zahrnuje pouze osoby, které násilí ve svém partnerském vztahu v adolescentním věku zažily (n=160). Jako nejčastější následek respondenti volili snížené sebevědomí, které násilí způsobilo celkem 96 dotazovaným (60 %) Žádné následky pak toto chování nemělo na 40 respondentů (25 %). Celkem 24 dotazovaných (15 %) zaznamenalo zhoršení prospěchu ve škole, 22 dotazovaných (13,8 %) zvolilo nespavost. Je však důležité zmínit, že se zde objevují i vážnější následky, kvůli kterým si myslíme, že je potřeba této problematice věnovat více pozornosti.

- Celkem 11 respondentů (6,9 %) zvolilo jako následek sebepoškozování.
- U 15 lidí (9,4 %) vyvolalo násilí ve vztahu sebevražedné myšlenky.
- 11 lidí (6,9 %) začalo trpět poruchami příjmu potravy.

Do kolonky „*Jiné...*“ pak respondenti nejčastěji uváděli např. neschopnost najít si další vztah, problémy s důvěrou, pocit zrady, pocit ponížení, nechť k sexu, promiskuitu, depresivní stavy, trauma nebo zvýšenou konzumaci alkoholu.

Pro porovnání jsme si vybrali výzkum společnosti proFem (2018), který se zabývá násilím v partnerských vztazích dospívajících a mladých lidí v České republice, ve věku 16-26 let. Výzkumu se zúčastnilo celkem 914 mladých či dospívajících osob, které mají zkušenost s partnerským vztahem. Žádný podobný výzkum se v naší republice prozatím od té doby neuskutečnil. Výsledky našeho výzkumu se od tohoto v mnoha ohledech liší. Společnost proFem ve svém výzkumu uvedla, že násilí ve vztahu zažilo 33 % respondentů. V našem výzkumu však zkušenost s násilím ve vztahu uvedlo celkem 77 % dotazovaných. Oba výzkumu poskytly jen lehce rozdílné výsledky ohledně psychického a fyzického násilí. Rozdíl však můžeme spatřit v násilím sexuální. Společnost proFem ve svém výzkumu uvedla, že až 14 % lidí v násilném vztahu zažilo sexuální násilí, zatímco v našem výzkumu ho uvedlo 39,4 % dotazovaných. Rozdíly můžeme spatřit také v řešení násilí. Oproti výzkumu z roku 2018 se v tom našem zvýšil počet osob, které situaci nijak neřešily (z 24 % na 42,5 %), naopak se

snížil počet osob, které se s problémy svěřily rodičům (z 18 % na 6,3 %). Rozdíl mezi výsledky může být z části způsoben rozdílným výzkumným vzorkem. Prvního výzkumu se zúčastnilo o 707 osob více, což může poskytnout reprezentativnější pohled na danou problematiku. Není však vyloučené, že se za 6 let situace ve společnosti nemohla zhoršit.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit výskyt násilí v partnerských vztazích adolescentů. Abychom mohli lépe porozumět tomu, proč má násilí v tomto období na mladé lidi závažné dopady, vymezili jsme si v první kapitole teoretické části důležité vývojové změny. V druhé kapitole jsme se zaměřili na vztahy, blíže pak na ty partnerské. Ve třetí kapitole jsme se zabývali partnerským násilím, ve kterém jsme si mimo jiné také uvedli, jak vypadají jeho jednotlivé formy. V poslední kapitole teoretické části jsme otevřeli téma partnerského násilí u adolescentů. Uvedli jsme si zde již uskutečněné výzkumy, specifika oproti partnerskému násilí dospělých, možnou prevenci a dostupnou pomoc.

V praktické části jsme uvedli výzkumné otázky, výzkumnou strategii a metodu sběru dat. Dále jsme popsali výzkumný vzorek a provedení předvýzkumu. Neopomněli jsme ani, jak budeme analyzovat data. Samotný dotazník jsme pak rozdělili na 3 části. V první jsme se zaměřili na základní informace o respondentech, tedy na věk, pohlaví a nejvyšší dosažené vzdělání. Ve druhé části jsme se věnovali násilnému chování, které mohou osoby ve vztahu zažít. Ve třetí části dotazníku jsme se blíže zabývali osobami, které násilí ve vztahu prožily. Zajímá nás věk, ve kterém se násilí ve vztahu objevovalo, jak adolescenti násilí ve vztahu řešili, a jaké na ně mělo následky. Tyto výsledky nám daly odpovědi na všechny čtyři výzkumné otázky. V diskusi jsme poté naše zjištění porovnali s jinou studií, která se zaměřovala na stejnou problematiku.

Tato práce otevírá důležité téma, které bylo dosud ve společnosti spíše přehlížené. Přináší nám konkrétní data, která můžeme využít při vytváření preventivních opatření. Právě na jejich vytvoření a vyhodnocení jejich účinnosti, by mohl být zaměřen další výzkum. Dále by bylo zajímavé zaměřit se na to, jaké rizikové faktory byly přítomny.

Hlavní prioritou, kterou bychom si jako společnost měli určit, je zlepšení primární prevence, která by pomohla tomuto problému předcházet. Tato prevence by měla cílit hned na několik klíčových oblastí. V první řadě by u adolescentů měla posilovat emoční inteligenci, sebevědomí a budování zdravých vztahů. Důležité je také rozšířit povědomí o tom, jaké všechny podoby násilí ve vztahu může mít. Dalším důležitým aspektem je mladé lidi informovat, kam se v případě problémů mohou obrátit.

Seznam literatury

- Australian government. *Women's experiences of male violence: findings from the Australian component of the International Violence Against Women Survey (IVAWS)* [online]. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.aic.gov.au/publications/rpp/rpp56>.
- BUSKOTTE, Andrea, VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie (ed.). *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 9788000015507.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 9788024722078.
- Fra. *Violence against women: an EU-wide survey* [online]. 2014 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.
- Free social work tools and resources. *Teen power and control wheel* [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.socialworkerstoolbox.com/teen-power-and-control-wheel/>.
- HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Nakladatelství Jirí Budka, 1996. ISBN 8090154905.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- HENDL, Jan. *Základy matematiky, logiky a statistiky pro sociologii a ostatní společenské vědy v příkladech*. Třetí, doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5400-3.
- HOSÁK, Ladislav; HRDLIČKA, Michal a LIBIGER, Jan. *Psychiatrie a pedopsychiatrie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2998-8.
- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Ilustroval Hana K. WALLS. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

- JANÁČEK, Julius. Statistika jednoduše: průvodce světem statistiky. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-1738-3.
- JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskali*. Psyché. Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024722849.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie: 2.*, aktualizované vydání. Grada, 2006. ISBN 978-80-247-9085-5.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787477.
- MACEK, Petr a LACINOVÁ, Lenka (ed.). *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister & Principal, 2006. ISBN 8073640341.
- MARTINKOVÁ, Milada; SLAVĚTÍNSKÝ, Vladan a VLACH, Jiří. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. ISBN 978-80-7338-139-4.
- PIKÁLKOVÁ, Simona (ed.). *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika-2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, c2004. ISBN 8073300540.
- Pomáháme dětem a studentům – Linka bezpečí. *Linka bezpečí* [online]. [cit. 2024-03-18]. Dostupné z <https://www.linkabezpeci.cz/>.
- ProFem. 2019. *Partnerské násilí dospívajících a mladých*. [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/shared/clanky/925/proFem%202019%20prehled%20hlavnich%20vystupu%20vyzkumu%20v%20problematice%20partnerskeho%20nasili%20mladych.pdf>.
- ProFem. 2021. *Zkušenost obyvatel ČR se sexuální násilím a sexuálním obtěžováním* [online]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://www.profem.cz/shared/clanky/984/V%C3%9DZKUMN%C3%81%20ZPR%C3%81VA_sexualni%20nasili_2021%20-%20Copy%201.pdf.
- SILVERMAN, Jay G., RAJ, Anita, MUCCI, Lorelei A., & HATHAWAY, Jeanne E. *Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality* [online]. 2001 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1001/jama.286.5.572>.

- STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. *Domácí násilí II. Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.* [online]. 2006 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/1145_860.pdf.
- SWEET, Paige L. *The Sociology of Gaslighting*. American Sociological Review [online]. 2019 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0003122419874843>.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka; BINAROVÁ, Ivana; HOLÁSKOVÁ, Kamila; PETROVÁ, Alena; PLEVOVÁ, Irena et al. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Studijní texty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0288-2.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizy a krizová intervence*. Psyché. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5327-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- VARGOVÁ, Branislava; POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.
- VAŠUTOVÁ, Maria. *Pedagogické a psychologické problémy dětství a dospívání*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN 80-7042-691-8.
- ProFem. *Domácí násilí* [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/domaci-nasili>.
- ProFem. *Sexuální násilí* [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/sexualni-nasili>.
- Bílý Kruh Bezpečí. *Bílý Kruh Bezpečí* [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>.

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Seznam grafů

Graf 1 Pohlaví respondentů

Graf 2 Věk respondentů

Graf 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Graf 4 Používání partnerova telefonu bez souhlasu

Graf 5 Dlouhodobé ignorování s cílem vyvolat nejistotu

Graf 6 Gaslighting

Graf 7 Slovní ponižování ze strany partnera

Graf 8 Slovní urážení před ostatními lidmi

Graf 9 Úmyslné zničení oblíbené věci

Graf 10 Přehnaně žárlivé chování

Graf 11 Majetnické chování

Graf 12 Vynucování trávit společně volný čas

Graf 13 Rozhodování o tom, s kým může partner trávit volný čas

Graf 14 Nucení k děláni nelegální činnosti

Graf 15 Vyhrožování ublížením po rozchodu

Graf 16 Uhození

Graf 17 Nucení do sexuální aktivity

Graf 18 Nucení k pohlavnímu styku

Graf 19 Věk, ve kterém se partnerské násilí vyskytovalo

Graf 20 Řešení partnerského násilí

Graf 21 Následky partnerského násilí

Seznam obrázků

Obrázek 1 Cyklus domácího násilí

Obrázek 2 Teen power and control wheel

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 1 Dotazník

Násilí v partnerských vztazích adolescentů

Vážené respondentky, vážení respondenti,

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Násilí v partnerských vztazích adolescentů“.

Podmínkou pro vyplnění dotazníku je zkušenost s partnerským vztahem v adolescentním věku (15-21 let).

Účast ve výzkumu je zcela anonymní a dobrovolná. Vyplnění dotazníku by vám nemělo zabrat více než 5 minut.

Předem děkuji za spolupráci.

Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž
- Jiné

Jaký je Váš věk?

- 15-16 let
- 17-18 let
- 19-20 let
- 21-26 let
- 27 a více let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Střední vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

Stalo se Vám někdy v partnerském vztahu v **adolescentním věku** (15-21 let), že ...

... váš partner bez vašeho souhlasu používal váš telefon?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner záměrně dlouhodobě ignoroval s cílem vyvolat ve vás nejistotu?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... váš partner popíral nebo zkresloval prožité události s cílem zpochybnit vaše vnímání reality? (gaslighting)

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner slovně ponižoval?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner slovně urážel před ostatními lidmi?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vám váš partner záměrně zničil nějakou vaši oblíbenou věc?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... váš partner projevil přehnaně žárlivé chování? (např. bezdůvodné obviňování z nevěry)

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... se váš partner choval majetnický?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... si váš partner vynucoval trávit s vámi váš volný čas?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... váš partner rozhodoval, s kým můžete trávit váš volný čas?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner nutil udělat nelegální věc? (např. krádež, užívání omamných látek, ...)

- Ano, opakovaně

- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vám váš partner vyhrožoval, že pokud se rozejdete, ublíží si?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner uhodil?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner nutil proti vaší vůli do sexuální aktivity?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

... vás váš partner nutil k pohlavnímu styku?

- Ano, opakovaně
- Ano, jednou
- Ne, nestalo

Poslední možnost "**Žádné z výše uvedeného chování jsem v adolescentním věku nezažil/a**" zvolte pouze v případě, že jste u všech předchozích otázek vybrali "**Ne, nestalo**".

Pokud jste některé z výše uvedeného chování zažili, v jakém věku to bylo? (Lze zvolit více možností)

- 15 let
- 16 let
- 17 let
- 18 let
- 19 let
- 20 let
- 21 let
- Žádné z výše uvedeného chování jsem v těchto letech nezažil/a

Jak jste toto chování řešili? (Lze zvolit více možností)

- S partnerem/partnerkou jsem se rozešel/a
- Svěřil/a jsem se kamarádovi/kamarádce
- Svěřil/a jsem se rodičům
- Svěřil/a jsem se ve škole (učitel, výchovný poradce, školní psycholog, výchovný poradce)
- Svěřil/a jsem se někomu jinému (nizkoprahové centrum, linka důvěry, ...)

- Neřešil/a jsem to
- Žádné z výše uvedeného chování jsem v adolescentním věku nezažil/a

Jaké na vás toto chování zanechalo následky? (Lze zvolit více možností)

- Sebevražedné myšlenky
- Nespavost
- Snížené sebevědomí
- Poruchy příjmu potravy
- Sebepoškozování
- Zhoršení prospěchu ve škole
- Nemělo to na mě žádné následky
- Žádné z výše uvedeného chování jsem v adolescentním věku nezažil/a
- Jiná... (Lze doplnit vlastní odpověď)

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.